לעבענסבעשרייבונגען ❧ ❧ ❧
❧ ❧ ❧ פון בעריהמטע מעננער

מעיערבעער

דער אָפּערא קעניג.

זיין לעבען, זיינע אָפּערען און
מוזיקאלישע אויפטואונגען.

פון פיליפּ קראנץ

מעיערבעער.

איינלייטונג.

דיא דייטשע אידען און דיא פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן.

דער געניאַלער קאָמפּאָזיטאָר יעקב מעיערבעער איז געבאָרען געוואָרען אין דער צייט, ווען די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן האָט זיך אריבערגעריסען דעם גרענעץ און האָט געגומען שטורמען איבער גאַנץ אויראָפּא. די קלאַנגגען פון דער מאַרסעאַליעזע, וועלכע איז פערפאסט געוואָרען פון דעם פראַנצויזישען אָפיציער רוזשע דע־ליל צו בעגייסטערן די רעוואָלוציאָנערע „ארמעען אין דעם קאַמפּף געגען די מלכים און אַלע אונטערשטיצער פון דער מיטעל־אַלטערליכער אָרדנונג, האָבען אַלץ מעהר געוועקט די פעלקער און זייי גערופען צו פרייהייט. די אידעען פון פרייהייט, גלייכהייט און ברידערליכקייט, וועלכע די רעוואָלוציאָנערע פראנצויזישע רעפּובליק האָט געזוכט צו פערווירקליכען אין לעבען, האָבען אויפגערודערט די גאַנצע וועלט. דער טריקאָלאָר — די דריי־פאַרביגע פאָהן פון דיזער רעוואָלוציאָן אלס סימבאָל פון די אָנגעקינדיגטע פרייהייט, גלייכהייט און ברידערליכקייט פון אַלע מענשען, פעלקער און ראַסען — האָט אָנגעפאַנגען זיין זיעגרייכען מאַרש איבער אַלע אויראָפּעאישע לענדער.

עס איז געווען די געוואַלדיגע געבורט פון אַ נייער וועלט אין דעם שוים פון דער אַלטער, אַ וועלט, וועלכע האָט פערשפּראָכען אַזוי פיעל גליקען און וועלכע האָט צוגעצויגען די הערצער פון אַלע אונטערדריקטע און ערנידריגטע. עס איז איבריג צו זאָגען, אז די

אידען, וועלכע האָבען אזוי שרעקליך געליטען אין פינסטערן מי־
טעלאַלטער און וועלכע זיינען אין ערגעץ ניט אנערקענט געווען
פאר גלייכבערעכטיגטע בירגער, אפילו ווען די פינסטערע וואָלקענס
פון קאַטאָליציזמוס זיינען צויאָגט געוואָרען דורך די פרייע פילאָ־
זאָפיע, רעפאָרמאַציאָן און ענטוויקלונגען פון קונסט און וויסענ־
שאַפט, האָבען בעזאָנדערס סימפּאַטיזירט מיט די שטרעבונגען פון
דער פראַנצויזישער רעוואָלוציאָן. פאַר זיי איז געוועזען אַן אמת׳ע
ישועה, מען קען זאָגען, משיח׳ס צייטען. עס איז גענוג צו וואַרפען
אַ קורצען בליק אויף דער לאַגע פון אידען פאר דעם שטורם פון
דער באַסטיליע און נאכדעם, אום צו פערשטעהן וואָס פאר אַן
אונגעהייערע איבערקעהרענים דיזע רעוואָלוציאָן האָט אַרויסגערו־
פען ניט נאָר אין די בעציהונגען פון אַלע ציוויליזירטע פעלקער צו
אידען, זאָנדערן אויך אין אידישען פאָלק גופא.

פון די רייהען פון די ניעדערגעשלאָגענע, פערפינסטערטע און
אונטערדריקטע אידען האָבען זיך באַלד ארויסגעהויבען פיעלע, ווע־
מעס נעמען זיינען וועלטבעריהמט געוואָרען, וועלכע האָבען ניט נאָר
געגלאַנצט אין קונסט, ליטעראַטור און פילאָזאָפיע, זאָנדערן האָבען
אויך בעזאָנדערס קרעפטיג פערקערפּערט אין זיך די פרייהייטליכע
שטרעבונגען פון דער נייער צייט. ספּעציעל האָבען אויפגעלעבט די
אידען אין דייטשלאַנד אונטער דער פרייהייטס־גלאָקע, וועלכע האָט
אָבגעקלונגען פון פראַנקרייך. דערצו זיינען זיי פאָרבערייטעט גע־
ווען דורך די טהעטיגקייט פון משה מענדעלססאָהן און לעססינג*)
דער אָנפאַנג פון 19טען יאהרהונדערט איז געווען די גלענצענדסטע
רענעסאַנס (אויפלעבונג)־צייט פון דייטשע אידען, זייער גייסטיגער
תחית המתים. פון פערשפּרייטער פון תלמוד און בלינדע
אָרטאָדאָקסיע, ווי זיי זיינען געווען אין מיטעלאַלטער, זיינען זיי
געוואָרען די פערשפּרייטער פון אייראָפּעאישע בילדונג און השכלה
צווישען זייערע ברידער אין הינטערשטעליגע לענדער. דער פריי־

---

*) זעהט זייערע ביאָגראַפיען, ארויסגעגעבען פון דער אינטער־
נאַציאָנאַלער לייברערי פּאָבלישינג קאָמפּ.

הייטס־גייסט, וועלכער איז איינגעפלאַנצט און איינגעוואָרצעלט געוואָרען דורך די פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן, האָט געפונען אין זיי די טרייעסטע, גלענצענדסטע און איינפלוסרייכסטע קעמפפערס. מיט זייערע געניאַלע קעפּ און מעכטיגע פעדערס האָבען זיי גע־האָלפען צו צוטרייסלען די זיילען פון דער אלטער געזעלשאַפט און אויפצושטעלען די זיילען פון דער נייער געזעלשאַפט.

איינער פון דיזע מערקווירדיגסטע זשעניען, וועלכע זיינען אין יענער צייט ארויס פון די דייטשע אידען, איז יעקב מעיערבעער. דאָס וואָס היינע איז געווען אין דער פּאָעזיע, בערנע אין דער פובלי־ציסטיק, דאָס איז ער געווען אין דער מוזיק, בעזאָנדערס אין דע־אָפּערן־מוזיק. ער איז געווען, קען מען זאָגען, א רעוואָלוציאָנער אויף דעם מוזיקאַלישען וועג, ניט נאָר ווייל ער האָט מיט זיין גלענ־צענדען זשעניע איינגעפיהרט פיעלע וויכטיגע ענדערונגען אין אָפּע־רעס, זאָנדערן ווייל ער האָט זיי געדיכטעט, ווי א מענש מיט א פרייען גייסט, ווי א מענש, וואָס האָט זיך אָבגעטרייסעלט פון פאָר־אורטהיילע, ווי א וועלטמענש צו דער גאַנצער וועלט.

ריכאַרד וואַגנער און אַנדערע אנטיסעמיטישע מוזיקאנטען האָבען איהם בעשולדיגט, דאָס אין זיינע קאָמפּאָזיציאָנען האָט ער אריינגעצויגען אידישע מעלאָדיען; אָבער דאָס איז ניט ריכטיג. מעיערבעער איז אייגענטליך נאָר געווען אַ איד מיט׳ן נאָמען. די אומשטענדען, אונטער וועלכע ער איז ערצויגען געוואָרען, האָבען גאַנץ ווייניג געקענט פיהרען צו דער ענטוויקלונג פון אידישע גע־פיהלען און שטרעבונגען אין איהם. עס איז איבערהויפּט געווען די צייט, ווען די געבילדעטע אידען האָבען זיך געוואָלט וואָס ענגער אַסימילירען מיט די פעלקער, צווישען וועלכע עס איז זיי אויסגע־קומען צו לעבען. אין דעם ענטהוזיאזמוס, וואָס די ניי־געבאָרענע פּאָליטישע פרייהייטען האָבען ארויסגערופען, האָט מען פערגעסען אָן די נאַציאָנאַלע און רעליגיעזע פּאָראורטהיילע, וועלכע האָבען שפּעטער געפונען א ביטערן און זעהר טרויעריגען אויסדרוק אין אנ־טיסעמיטיזמוס. מען האָט דאַן געטרוימט, אז עס איז גאָר נאָ־הענט די צייט, ווען אלע מענשען וועלען זיין פריי און לעבען ווי

ברידער, ווען קאָסמאָפּאָליטיזמוס וועט פערנעהמען דעם פּלאַץ פון נאַציאָנאַליזמוס.

דאָס זיינען געווען די קינדער־יאהרען פון פּאָליטישע פרייהייטען. עס האָט געשיינט, אז מען דארף נאָר זיי איינפיהרען, אום עס זאָל קומען א סוף צו אַלע אַלטע צרות און פּאָראורטהיילע; עס האָט זיך געדוכט, אז עס איז גענוג צו ערקלערען רעליגיעזע פרייהייט, אום עס זאָל ווירקליך הערשען טאָלעראַנץ; עס האָט זיך געדוכט, אז מען דארף נאָר ערקלערען פּרעס־פרייהייט, פערזאמלונגס־פרייהייט און גלייכהייט פון יעדען מענשען פאַר׳ן געזעץ, אז אַלע זאָלען געהאָלפען ווערען, אז אַלע זאָלען זיין צופריעדען, אויב ניט גליקליך אויף דיזער זינדיגער וועלט. זעהר וועניגע האָבען דאַן פאָראויסגעזעהן די ביטערע ענטטוישונגען פון די נעכסטע דורות, ווען פּאָליטישע פרייהייטען זיינען שוין ערוואָרבען געוואָרען נאָך בלוטיגע קעמפּפע און ווען מען האָט געמוזט אָנפאַנגען א קאמפּף אויף פיר עקאָנאָמישע גלייכהייט.

דער קלאַס אידען, צו וועלכען מעיערבעערס עלטערן האָבען געהערט, זיינען געווען בעזאָנדערס פערבלענדעט מיט אַזעלכע האָפנונגען. זיי זיינען געווען זיכער, אז די צייטען פון אינטאָלעראַנץ, פון יודענפערפּאָלגונגען זיינען פאָראיבער. זיי האָבען דאַרום געפּרעדיגט אסימילאַציאָן ביז צו די וויטעסטע גרענצען און האָבען אַזוי ערצויגען זייערע קינדער, אַז אויסער אידישע נעמען איז ביי זיי גאָר נישט געבליעבען פון יודענטהום. א טהייל האָבען זיך איינפאַך געטויפט, אום זייער אסימילאַציאָן זאָל זיין אַ פּאָלשטענדיגע.

מעיערבעער האָט ניט דורכגעמאַכט דיזע אַסימילאַציאָנס־טויפע, ווי מענדעלסזאָהן־באַרטהאָלדי, דער אַנדערער אידיש־דייטשער מוזיקאַלישער זשעניע, נאָר אין אַלע הינזיכטען איז ער געווען א קינד פון זיין צייט און פון זיין קלאַס, ווי מיר וועלען עס זעהען אין די נעכסטע קאַפּיטלעך.

.1

זיין פאַמיליע און ערציהונג.

זעלטען ווען עס טרעפט, אז א זשעניע ווערט געבאָרען אין א גאָלדענע העמדעלע. געוועהנליך איז די נויט זיין צווייטע מוטער, און ער מוז פיעל ליידען אין זיינע יונגע יאָהרען איידער איהם געלינגט זיך דורכצוברעכען א וועג אין דער גרויסער וועלט און צו צייגען וואָס ער קען. ניט איין זשעניע איז פריהצייטיג אַרויינגעיאָגט געוואָרען אין קבר אָדער איז צו גרונדע געגאַנגען אין דעם שווערען און ביטערען קאמפף מיט ארמוטה און אונוויסענהייט. מיר ווייסען נאָר פון די טאַלענטען און זשעניען, וועלכע זיינען אין שטאַנד בייצוקומען אלע שטערונגען אויף זייער וועג און ווערען בעריהמט; אָבער פון די געפאַלענע, צובראָכענע, בעזיעגטע — ווער ווייס פון זיי אויסער זייערע נאָהענטסטע קרובים און פריינד?

מעיערבעער איז ערשיענען אויף דער וועלט אונטער א גליקליכען שטערן. ער איז געווען דאָפּעלט מזל׳דיג. ניט נאָר האָבען זיינע עלטערן געהערט צו די רייכסטע אידישע פאמיליען אין בערלין, זאָנדערן זיין מוטער איז געווען א זעלטען ערעלע און הויך-געבילדעטע דאמע. אין דיזער בעציהונג קען זיך מיט איהם פערגלייכען נאָך איין אידישער זשעניע, אויך א מוזיקאנט — מענדעלס-זאָהן-באַרטהאָלדי. ביידע האָבען פערבראכט אזא גליקליכע יוגענד, ווי נאָר קינדער פון זעהר רייכע עלטערן קענען עס האָבען. קיין זאך האָט זיי ניט געפעהלט, קיין זאך איז ניט שווער געווען צו שאַפען פאַר זיי, אבי זיי זאָלען קענען ענטוויקלען זייערע איינגעבאָרענע טאַלענטען און זיך אָבגעבען מיט לייב און זעעלע צו זייער געליעבטע קונסט. מענשען מיט מיטעלמעסיגע פעהיגקייטען און געוועהנליכע טאַלענטען וואָלטען געקענט ווערען גרויס

אונטער אזעלכע העכסט גינסטיגע אומשטענדען, בפרט נאָך זשעניען.

מעיערבעער׳ס פאטער איז געוועזען אַ באַנקיר און דערצו האָט ער נאָך געהאַט אַ גרויסע צוקער־פאַבריק. דער פאַמיליען־נאָמען איז געוועזען בעער, אָבער מען האָט געמוזט צוזעצען דעם נאָמען מעיער נאכדעם וויא א רייכער פערוואַנדטער, אַ געוויסער מעיער, איז געשטאָרבען, איבערלאָזענדיג זיין פערמעגען מיט דער בעדינגונג, אַז זיין נאָמען זאָל פערבונדען ווערען מיט דער פאַמיליע בעער. מעיערבעער׳ס פאָטער איז אלזאָ נאָך רייכער געוואָרען דורך די ירושה. וואָס אנבעלאַנגט צו זיין מוטער, איז זי געוועזען די טאָכטער פון דעם רייכסטען בערלינער איד, ליפּמאַן מעיער וואָלף, און האָט זיך אויסגעצייכענט מיט איהר בילדונג, שעהנהייט און פילאַנטראָפּיע.

אין זייער הויז פלעגען זיך צוזאַמענקומען די גרעסטע קינסטלער, שרייבער און געלעהרטע פון בערלין. זיי האָבען געהערט צו דעם נייעם דור און האָבען מייסטענס געזוכט צוצוציהען פרייגעזאָנענע קריסטען. וועגען מעיערבעער׳ס מוטער שרייבט היינריך היינע, וועלכער האָט בעזוכט איהר רייכען סאַלאָן, אזוי: „עס געהט ניט אַוועק אַ טאָג, אז זי זאָל ניט העלפען אַן אָרימאַן. עס שיינט אזוי ווי זי קען ניט רוהיג איינשלאָפען אָהן צדקה. זי שטיצט יעדען איינעם, אידען, קריסטען, טערקען און אפילו אונגלויביגע פון דעם ניעדריגסטען סאָרט. זי איז אונערמיערליך אין וואָהלטהעטיגע זאַכען און בעטראַכט עס הפּנים אלס דעם העכסטען ציעל אין איהר לעבען.“

בעזאָנדערס האָט זי, ווי אויך איהר מאַן, וועלכער איז געוועזען אַ ליידענשאַפטליכער ליעבהאָבער פון מוזיק, געשטיצט מוזיקער און פּאָעטען. זייער הויז, קען מען זאָגען, איז געוועזען פול מיט מוזיק, זאָ דאָס דער צוקינפטיגער קאָמפּאָזיטאָר פון „הוגענאָטען“ האָט פון זיינע אינגסטע יאָהרען, פּשוט גערעדט, זיך געבאָרען אין מוזיק. מען האָט איהם נאַטירליך געגעבען די בעסטע ערציהונג, וואָס רייכטהום אין אַ גרויסער ציוויליזירטער שטאָדט קען צושטעלען. זיין מוטער פלעגט אַליין גוט און קלוג אויפּפּאַסען אויף די

ערציהונג פון איהרע קינדער. זי איז קיינמאָל ניט געווען אזוי פערטאָן אין מאָדעס, בעלער און אַלע אנדערע פערגניגענס פון רייכע און אריסטאָקראטישע דאמען, אז זי זאָל פערגעסען אָן איהרע פפליכטען צו איהרע קינדער, וועלכע זיינען אלע געווען געראָטענע.

יעקב מעיערבעער, וועלכער איז געבאָרען געוואָרען אין 1791, איז געווען דער עלטסטער זוהן. פון זיינע דריי ברידער האָט זיך בעזאָנדערס אויסגעצייכענט ווילהעלם אלס מאַטעמאַטיקער און אַסטראָנאָם. דער לעצטער האָט זיך אויסגעבויט אין זיין פאָטער'ס הויז אַן אָבסערוואַטאָריע, וואו ער האָט זעהר פלייסיג געלערנט און געשריעבען די רעזולטאַטען פון זיינע אָסטראָנאָמישע בעאָבאַכטונגען. דער אינגסטער ברודער מיכעל האָט געהאט אַ זעהר פּאָעטישע נאַטור. נאָך אַלס אינגעל האָט ער ארויסגעצייגט גרויס טאַלענט אין דיכטונגען. אבער ליידער איז ער געשטאָרבען יונגערהייט פון אַ היצקריינק. אויף איינע פון זיינע בעסטע פּאָעמען, „סטרוזענע“, האָט יעקב מעיערבעער נאכהער אָנגעשריבען מוזיק. דערמיט האָט ער אויך אונשטערבליך געמאַכט זיין ברודער.

ווי דאָס איז געוועהנליך דער פאַל מיט זשעניען, האָט מעיערבעער בעזאָנדערס ליעב געהאַט זיין מוטער. ער האָט איהר איינפאַך פערגעטערט. אפילו ווען ער איז שוין געווען אַן עלטערער מאַן, פלעגט ער קיין וויכטיגע זאַך ניט אונטערנעהמען אָהן איהר ראַטה און צושטימונג. איהר הסכמה אויף זיינע ווערק האָט ער געשעצט מעהר פון אלעס. איין בריעף איהרען, אין וועלכען זי האָט איהם געוואונשען ערפאָלג, ווען מען האָט אויפגעפיהרט זיין אָפּערע „ראָבערט דער טייוועל“, פלעגט ער שטענדיג ארומטראָגען מיט זיך אַזוי ווי אַ קמעה.

זעהר יונג האָט מעיערבעער ארויסגעוויעזען אַ מערקווירדיגען מוזיקאַלישען טאַלענט. ווי נור מען האָט איהם געצייגט צו שפּיעלען אויף דער פּיאַנאָ, האָט ער גלייך אָנגעפאַנגען צוצוקלייבען טענער צו די מאָטיווען, וועלכע ער האָט געהערט, און פלעגט נאָך אליין צוזאַמענשטעלען אַן אקאָמפּאַנימענט. ווען ער איז אלט געווען פיער יאהר, האָט ער צוזאַמענגעשטעלט פון זיינע חברים אַ מין

אָרקעסטער, וועלכען ער פלעגט דיריזשירען און פאר וועלכען ער פלעגט זאָגאר פערפאסען אייגענע מוזיק. מיט זיינע מערקווירדיגע מוזיקאלישע פעהיגקייטען האָט ער אלעמען איבערראשט, און זיינע עלטערן האָבען גלייך בעשלאָסען איהם צו געבען א גרינדליכע מוזי־קאַלישע ערציהונג. מען האָט איהם באַלד איבערגעגעבען אין די הענד פון דעם בעוואוסטען מוזיק־לעהרער פראנץ לאוסק. אונטער די לייטונג פון דיזען לעהרער האָט ער געצייגט ווירקליך וואונדער. זיין זשעניע האָט זיך ארויסגעצייגט אזוי פריהצייטיג ווי ביי מאָ־צארט׳ן, וועלכער ווערט גערעכענט פאר דעם גרעסטען מוזיקאַלי־שען זשעניע. ווען ער איז געוואָרען זיעבען יאָהר אלט, האָט ער שוין געשפּיעלט ווי א קינסטלער און האָט אויך ערשטוינט מוזיקער מיט זיינע קאָמפּאָזיציאָנען.

צו ניין יאָהר איז ער ארויסגעטראָטען אין אַן עפענטליכען קאָנצערט. ער האָט געשפּיעלט, צווישען אנדערע שטיקער, אויך מאָצארט׳ס קאָנצערטען, און אלע צייטונגען זיינען פול געווען מיט איהם אַלס א וואונדער־קינד. די גרעסטע קריטיקער האָבען ער־קלערט, אז אין איהם וואקסט איינער פון די גרעסטע מוזיקער וואָס עס איז ווען געבאָרען געוואָרען. דאָס פּובליקום איז ענטציקט גע־ווען פון זיין שפּיעלען אויף דער פּיאַנאָ און פלעגט איהם אויפ־נעהמען מיט בעגייסטערונג. דער יונגער פּיאניסט האָט געמאַכט אזעלכע גלענצענדע פּאָרטשריטע, דאָס ער האָט איבערשטיגען זיינע לעהרער, און מען האָט איהם איבערגעגעבען אין די הענד פון דעם דאמאָלס בעריהמטען מוזיקער קלעמענטי. דער גלח פאָגלער, וועל־כער האָט געהאַט א שם אלס א מוזיקאלישער טעאָרעטיקער און זיך אויסגעצייכענט אַלס דירעקטאָר פון אַ מוזיק־שולע אין דאַרמ־שטאדט, האָט גענומען דעם קליינעם קינסטלער אויפ׳ן פערהער, ווען ער איז אָנגעקומען אין בערלין, און האָט נאכהער געזאָט צו איהם: „אויב איהר וועט זיין פלייסיג און וועט ניט אויפהערען צו ארביי־טען, וועט איהר ווערען איינער פון די בעריהמטעסטע מענשען אין איירָאָפּא.“ דער גלח האָט איהם אויך רעקאָמענדירט א גוטען לעה־רער פון מוזיקאַלישע טעאָריע. אזוי ווי געלד האָט ניט געפעהלט,

זיינען די שוויריגקייטען נאָר בעשטאַנען אין קריגען אמת גוטע לעהרער. זיין מוזיקאַלישע ערציהונג האָט געקאָסט די רייכע על־טערן אוצרות, אָבער זייער געלד איז ניט געווען ארויסגעוואָרפען. זיי האָבען געוואוסט, אז זייער קינד איז א מוזיקאַלישער זשעניע, און האָבען זיך געסטאַרעט, אז ער זאָל זיך וואָס בעסער און שנעלער ענטוויקלען און ברענגען די בעסטע פריכטע.

זיין דיכטונגס־קראַפט איז אזוי אויך אזוי שנעל געשטיגען ווי די טעכניק פון זיין פיאנאָ־שפּיעלען. צו צעהן יאָהר, ווען ער האָט נאָך ניט געלערנט די רעגעלן פון קאָמפּאָזיציאָן, האָט ער אָנגעשריעבען צוויי קאנטאטען לכבוד דעם געבורטסטאָג פון זיין פאָטער. אין דער צייט, ווען ער פלעגט שפּיעלען, פלעגט ער אויך אָפט קאָמפּאָנירען און נאכהער עס פערשרייבען, זאָ דאָס ווען ער איז אלט געווען צוועלף יאָהר, האָט ער שוין געהאַט פערפאַסט א סך מוזיקאַלישע שטיקער.

אין דער צייט, ווען מען האָט איהם אויף דער בעסטער אַרט צוגעגרייט צו זיין מוזיקאַלישע קאַריערע, האָט מען איהם אויך געגעבען אַן אויסגעצייכענטע אלגעמיינע בילדונג. די בעסטע לעה־רער האָבען איהם געגעבען אונטערריכט אין שפּראַכען, געשיכטע, מאַטעמאַטיק, פיזיק, א. ז. וו. ווען ער איז עלטער געוואָרען, האָט מען מיט איהם שטודירט די געשיכטע פון ליטעראַטור און די ווערק פון קלאַסיקער. אזוי ווי ער איז געווען א פלייסיגער אינגעל און האָט אויך געשטרעבט צו קענען וואָס מעהר, בעזאָנדערס שפּראַכען, האָט ער ניט נור אויסגעלערנט די פראַנצויזישע און איטאַליענישע שפּראַכען אזוי ווי דייטש, זאָנדערן האָט אויך פריי געקענט לעזען לאַטיין, גריכיש און העברעאיש. מען האָט געהאַלטען פאַר איהם און אויך פאַר זיינע ברידער א בעקאַנטען אידישען לעהרער, אָבער ניט אזוי אום זיי זאָלען ערלערנען די אידישע רעליגיאָן, ווי די העברעאישע שפּראַך, און איבערהויפּט ניט פערגעסען, אז זיי שטאַ־מען פון אידען. אין דעם איז אייגענטליך בעשטאַנען מעיערבעער׳ס יורענטהום. אזוי ווי ער האָט געקענט א סך שפּראַכען, איז ער אין שטאַנד געווען צו לעזען די קלאַסיקער און די ווערק פון די בעסטע

שרייבער אין אָריגינאַל, וואָס עס האָט איהם שפּעטער זעהר פיעל געהאָלפען, ווען ער האָט געלעבט אין איטאַליען און פראנקרייך און ווען ער האָט זיך אַ נעהם געטאָן צו אָפּערעס.

ער איז געווען זעהר בעלעזען אין דער געשיכטע און ליטעראַטור פון אַלע ציוויליזירטע פעלקער, און אין געשפּרעכען האָט ער ארויסגעוויזען אזוי פיעל קענטניסע, אז די צוהערער פלעגען איהם בעוואונדערען. אין ריעזער בעציהונג איז ער געווען, קען מען זאָגען, אַ זעלטענהייט צווישען מוזיקאַנטען. געוועהנליך האָבען מוזיקאנטען וועניג צייט צו שטודירען אַנדערע זאכען אויסער דאָס, וואָס געהערט צו זייער פּראָפעסיאָן. אויסער דעם האָבען זיי אויך ניט די מיטלען צו ערלערנען שפּראכען און איבערהויפּט צו ווערען געבילדעטע לייט אין פולען זינען פון ריזען וואָרט. דער גרעסטער טהייל פון מוזיקער זיינען ליידער גאַנץ וועניג געבילדעט, ניט זעלטען איינפאַך אונוויסענדע מענשען, וואָס קענען גאָר ניט אויסער זייערע נאָטען און אינסטרומענטען. די אָרימע פון זיי, און זיי זיינען מייסטענס קינדער פון אָרימע עלטערן, האָבען נעביך גענוג צרות איידער זיי קענען עפּעס דערגרייכען אין זייער פּראָפעסיאָן. מיט דער הילפע פון זיין פאָטער'ס געלד, וואָס עס האָט איהם בעפרייט פון אירגענד וועלכע זאָרגען, איז מעיערבעער ניט נור געוואָרען אַ גרויסער מוזיקאנט און קאָמפּאָזיטאָר, זאָנדערן אויך אַ העכסט געבילדעטער מאַן.

אין 1810 האָט מען איהם געשיקט אין דער דאמאָלס בעריהמטער מוזיק־שולע פון דעם גלח פאָגלער אין דארמשטאדט. דאָס איז געשעהען נאָכדעם, ווי ער האָט אָנגעשריעבען אַ פוגע (דאָס איז אַ געוויסע קאָמפּאָזיציאָן וואָס ווערט גערעכענט פאר זעהר אַ שווערע אין דער מוזיקאַלישער קונסט). זיין לעהרער פון הארמאָניע איז אַזוי ענטציקט געוואָרען פון דיזער פוגע, דאָס ער האָט איהר אריבערגעשיקט צום גלח פאָגלער, אום צו צייגען וואָס פאר אַ גוטער לעהרער ער איז. אַ לענגערע צייט האָט דער גלח ניט געענטפערט, און דער לעהרער האָט געמיינט, אז דאָס קומט דורך דעם, וואָס דער גלח איז איהם מקנא אזאַ גוטען שילער, אָבער דער גלח האָט ריעזע

צייט בענוצט אָנצושרייבען א גאנצע ערקלערונג, ווי מען דארף שריי־
בען פוגעס נאָך דער טהעאָריע, און האָט דערביי אָנגעצייגט אויף
אלע פעהלער, וועלכע מעיערבעער האָט געמאכט. דער לעהרער, וועל־
כער איז געווען א שוואכער טהעאָרעטיקער, איז דאן געוועזן אויסער
זיך פון ערגערנים; אָבער מעיערבעער האָט מיט פריידע געלעזען און
איבערגעלעזען דעם גלח'ס ערקלערונגען, האָט יעדען פונקט קריטיש
בעטראכט און אויספּרובירט ביז ער איז אימשטאנד געוועזן אָנצו־
שרייבען א פוגע נאָך אלע רעגעלען. דיזע פוגע האָט ער אליין גע־
שיקט צום גלח און האָט געקראָגען פאָלגענדע אנטוואָרט: „קומט
צו פאָהרען צו מיר. איך וועל אייך אויפנעהמען ווי א זוהן און וועל
אייך העלפען צו שעפען קענטניסע פון די ריכטיגע קוואלען פון ווי־
סענשאפט.“

זיינע עלטערן האָבען איהם אָנפאנגס ניט געוואָלט שיקען נאָך
דארמשטאדט, אָבער אייגענטליך ניט ווייל זיי איז ניט געפעלען גע־
ווען, דאָס זייער זוהן זאָל לערנען אין א קאטוילישער שולע; זאָנ־
דערן איינפאך, ווייל זיי האָבען איהם צו שטארק געליעבט צו שיי־
דען זיך מיט איהם אפילו אויף א קורצע צייט. נאָר ער איז אזוי
צוגעשטאנען צו זיי, אז זיי האָבען געמוזט נאכגעבען זיין וואונש.

אין דיזער שולע האָט מעיערבעער ניט נאָר פלייסיג געלערנט,
ווי צו שרייבען קאָמפּאָזיציאָנען, אלע קונצען פון קאָנטרא־פּונקט
און פוגע, זאָנדערן האָט זיך אויך בעפריינדעט מיט זיינע קריסטלי־
כע חברים. ער איז ניט געווען דער איינציגער מוזיקאלישער
זשעניע אין דיזער שולע, וואוהין די בעסטע טאלאנטען פלעגען קו־
מען לערנען פון אלע עקען דייטשלאנד. דאָרט האָט שטודירט קארל
וועבער, וועלכער האָט זיך בעזאָנדערס אונשטערבליך געמאכט מיט
זיין אָפּערע „פריישיץ“.ביידע צוקינפטיגע בעריהמטהייטען האָבען
זיך זעהר בעפריינדעט. וועבער איז אויך געווען א פּאָעט און האָט
איינמאָל אָנגעשריעבען א געדיכט לכבוד זייער לעהרער'ס געבורטס־
טאָג, און צוזאמען מיט מעיערבעער'ן האָט ער פערפאסט די מוזיק
דערצו. אויסער זיי זיינען נאָך אין דער שולע געווען עטליכע אנ־
דערע זעהר טאלאנטפאָלע שילער, וועלכע האָבען זיך שפּעטער ער־

וואָרבען גרויסע נעמען אין דער מוזיקאלישער וועלט. אלע שילער האָבען זעהר ליעב געקראָגען זייער איינציגען אידישען חבר ניט נאָר פאר זיין סימפאטישען כאראקטער, זאָנדערן אויך פאר זיין גוטסקייט. ער איז געווען דער איינציגער גביר צווישען זיי און פלעגט זיך ברידערליך טהיילען מיט זיי, ווען ער פלעגט קריעגען קאָנפעקטען און אנדערע נאשערייען פון זיינע עלטערן. אויך פלעגט ער זיי אויסבאָרגען זיינע ביכער. אין דיזער שולע האָט ער געקענט אין גאנצען פערגעסען, אז ער איז א איד, נאָר שפּעטער, ווען ער איז ארויסגעטראָטען אויף דער וועלט־ביהנע מיט דעם גרעסטען גלאנץ, האָט מען עס איהם ניט איין מאָל זעהר עמפּפינדליך דערמאָנט.

געלערנט האָט מען דאָרטען נאָר מוזיק. די לעהר־צייט פלעגט זיך אָנהויבען מיט א קאטוילישען מאָרגען־געבעט. דער גלה פאָגלער פלעגט פּראווען די צערעמאָניע מיט די הילפע פון זיין שילער ווע־בער. נאכהער פלעגט ער זיי געבען אויפגאבען צו שרייבען קאָמפּאָ־זיציאָנען אויף קאטוילישע תפילות, ווי „סאנקטוס“, „אווע מאריא“, „קיריע עלעיסאָן“, א. ז. וו. יערען זאָנטאג און יערען פעסט־טאָג פלעגען אלע שילער זיך צוזאמענקלייבען אין דער קאטהעדראל־קירכע, וואו דער גלח פלעגט אָנשפּיעלען מאָטיווען אויף איין אָר־גאַן און די שילער פלעגען ענטוויקלען דיזע מאָטיווען און מאכען וואריאציאָנען נאָך זייער געשמאק. דאָ האָבען אזעלכע זשעניען ווי מעיערבעער און וועבער געקענט ארויסצייגען זייער קראפט און לאָזען פליהען זייערע רייכע פאנטאזיעס. איין שילער האָט געזוכט איבערצושטייגען דעם אנדערען אין קענטשאפט און אָריגינאליטעט. א מוזיקאנט, וועלכער האָט בעשריעבען דיזע שולע, בעמערקט ווע־גען דיזע מוזיקאלישע געפעכטען פאָלגענדעס: „ווען דיזע גלענ־צענדע יונגע מוזיקער פלעגען זיך א לאָז טאָן פריי צו פאנטאזירען נאָך זייער פאָעטישער בעגייסטערונג, זוכענדיג אלע קלינגענדערע מעלאָדיען און קינסטליכערע וואריאציאָנען, פלעגט דער גוטער לעה־רער בלייבען זיצען ווי א צוגעשמידטער. ער האָט שוין ניט דער־קענט אין זיי זיינע געהאָרכזאמע שילער. ער האָט זיך ניט געביי־זערט, נאָר איז געווען אומעטיג, ווייל זייער שפּיעלען האָט אָנגעוויזען

אויף אזעלכע קוועלען פון פּאָעטישע בעגייסטערונג, אויס וועלכע ער אַליין האָט ניט געקענט שעפּען. ער האָט פערשטאַנען, אַז זיי זיינען מעהר פון איהם בעגאַבט פון דער נאַטור און ער מוז בלייבען אויף דעם שוועל, וואו עס עפענט זיך פאר זיינע שילער א גלענצענדער און בליהענדער וועג.“

אין פערלויף פון צוויי יאָהר, וואָס מעיערבעער האָט פערבראכט אין דיזער שולע, האָט ער אויסגעלערנט די גאנצע מוזיקאַלישע תורה און איז פערטיג געוועזן ארויסצוטרעטען אַלס מייסטער פאר דעם גרויסען פובליקום. צו פיערצעהן יאָהר האָט ער אַלזאָ גרינדליך אויסגעלערנט די קונסט פון מוזיקאַלישע קאָמפּאָזיציאָנען; איהם איז נאָר געבליעבען צו פּראקטיצירען און דיכטען נאָך זיין טאַלענט און געשמאַק.

.2

זיינע ערשטע קאָמפּאָזיציאָנען און אָפּערעס און זיין פּיאנאָ־שפּיעלען.

ער האָט זיך גלייך גענומען צו דער אַרט מוזיק, פאַר וועלכער ער איז ווי געשאַפען געוואָרען, נעמליך: צו אָפּעראס. עס האָט איהם געצויגען צו דראמע, צו דער טהעאַטער ביהנע. ער האָט זיך אזוי אָבגעגעבען צו אָפּעראס, דאָס ער האָט געשריעבען פערהעלט־ניסמעסיג גאַנץ ווענינ אנדערע קאָמפּאָזיציאָנען. אין פערגלייך מיט די שוואכסטע פון זיינע אָפּערעס, זיינען די מייסטע פון זיינע אַנדערע קאָמפּאָזיציאָנען גאַנץ געוועהנליכע ווערק.

נאָך זייענדיג אין פּאָגלער׳ס שולע האָט ער קאָמפּאָנירט אַ׳ן אָפּערע אונטער דעם נאָמען „פּראָצעס“. אין אונגעפעהר דער זעל־בער צייט האָט ער אָנגעשריעבען די קאנטאטע „גאָט און נאַטור“, וועלכע איז מיט גרויס ערפאָלג אויפגעפיהרט געוואָרען אין דארמ־שטאדט. מען האָט איהם דערפאר בעעהרט מיט דעם טיטול האָף־קאָמפּאָזיטאָר פון דעם דארמשטאַטער הערצאָג. אַזוי ווי אין דעם גלח׳ס שולע האָט ער בעזאָנדערס פּראקטיצירט אין רעליגיעזע מוזיק, זיינען זיינע ערשטע ווערק געשריבען געווען אין דיזען גייסט. ער האָט זיך געסטאַרעט נאָכצופאָלגען די טהעאָרעטישע רעגעלען און די טרוקענע סיסטעם פון זיין לעהרער, נור זיין זשעניע האָט זיך אָפּט געגען זיין ווילען דורכגעריסען און האָט אריינגעהויכט אַ דראַמאַטישען עלעמענט.

אין אלע זיינע ערשטע קאָמפּאָזיציאָנען, ביז וואַנען ער איז אַוועק נאָך איטאַליען, דאָס לאַנד פון מעלאָדישע און דראַמאַטישע מוזיק, האָט ער זיך ארויסגעוויזען אַלס פּאָגלער׳ס שילער. ער איז געווען איינגעשלאָסען אין די רעגעלען פון קאָנטראַ־פּונקט און אין דער קאַטויליש־רעליגיעזער מוזיק ווי הינטער אייזערנע גראַטעס. דארום

האָבען זיינע קאָמפּאָזיציאָנען וועניג ערפאָלג געהאַט, ווען איהם איז אויסגעקומען זיי אויפצופיהרען פאר׳ן פובליקום אין קאָנצערט־זאַאלען אָדער אין טהעאַטערס.

זיין ביבלישע אָפּערע „יפתח׳ס נדר“ איז געשפּיעלט געוואָרען אין מינכען. זיינע שול־חברים און נאָהענטע פריינד זיינען געווען ענטציקט פון איהר, אָבער זי איז דאָך דורכגעפאַלען, אָבוואָהל ער אַליין האָט געמאַכט רעפּעטיציעס מיט די ארטיסטען און דירי־זשירט דעם אָרקעסטער, ווי אויך ניט געזשאַלעוועט קיין געלד אויף גוטע דעקאָראַציאָנען און סצענישע עפעקטען. די גרויסע קאַסע פון זיינע עלטערן איז געווען אָפען פאַר איהם און ער האָט דאַרום געקענט גלייך אויפפיהרען זיינע אָפּערעס, ווערענד כמעט אַלע אנדערע קאָמפּאָזיטאָרען האָבען לאַנג געמוזט נאָכלויפען די טהעאַטער־די־רעקטאָרען און זיך איינבעטען ביי די ארטיסטען ביז זייערע ווערק האָבען דערלעבט צו זעהען דעם שיין פון דער ביהנע.

מעיערבעער האָט זיך נאַטירליך געערגערט, וואָס זיין אָפּערע האָט גאָר ניט אויסגענומען. ער האָט ניט פערשטאַנען, וואָרום דאָס איז אזוי און האָט בעשלאָסען, אז די שולד איז געלעגען אין א שלעכטער ליברעטאָ. ער האָט זיך דאַרום געווענדעט צו איי־נעם פון די בעסטע ליברעטיסטען אין דייטשלאַנד און האָט אָנגע־שריבען אַ נייע אָפּערע. אבער שוין ניט אויף אַ ביבלישען סיוזשעט, זאָנדערן אויף איינע פון די געשיכטען פון „טויזענד און איין נאַכט“. די ליברעטאָ איז געווען זעהר א לעבעדיגע, גייסטרייכע, פול מיט וויצען, און מעיערבעער האָט זיך אָנגעשטרענגט גוט צוצו־פּאַסען די מוזיק צום אינהאַלט, אָבער ער איז ווידער דורכגעפאַלען. דיזעס מאָל איז די אורזאכע געווען, וואָס ער האָט זיך גענומען צו אַ קאָמישע אָפּערע, וואָס איז גאָר ניט געווען אין זיין גייסט. זיין מוזע האָט איהם נור בעגייסטערט פאר ערנסטע מוזיק און גרויסע דראמען מיט גלענצענדע עפעקטען און ריהרענדע סצענען.

דיזע קאָמישע אָפּערע, וועלכע האָט געטראָגען דעם נאָמען „אלימעלעק, דער ווירטה און דער גאַסט“, איז געווען זיין שוואַכסטע ווערק. מען האָט איהר צוערשט אויפגעפיהרט אין שטוטגאַרט,

וואו זיין פריינד קאַרל וועבער האָט איהם פיעל מיטגעהאָלפען, אָבער זי האָט גאָר קיין ערפאָלג ניט געהאַט. מען האָט דיזע אָפּערע נאַכהער געשפּיעלט אין וויען, וואו זי האָט אויך ניט אויסגענומען. מעיערבעער איז דאַן איינפאַך פערצווייפעלט געוואָרען. ער האָט גאָר ניט געוואוסט, ווי צו ערקלערען זיין דורכפאַל.

אין דער זעלבער צייט האָט ער אויך זיך ארומגעזעהען, אז ער איז גאָר ניט צופריעדען מיט זיך אלס פּיאניסט. דאַן האָט זיך בעזאָנדערס אויסגעצייכענט מיט זיין שפּיעלען א פּיאניסט הוממעל. ווען מעיערבעער האָט איהם געהערט אויף אַ קאָנצערט, איז ער ענטציקט געוואָרען פון זיין שפּיעלען און האָט געמוזט צוגעבען ביי זיך אין הארצען, אז איהם אליין פעהלט נאָך טעכניק צו זיין אַזאַ קינסטלער. דאָס האָט איהם ניט ווייניג געערגערט, אָבער ער האָט גלייך בעשלאָסען זיך צו נעהמען צו דער ארבייט און אַזוי לאַנג צו פּראקטיצירען אויף דער פּיאנאָ, ביז ער וועט ארויסצייגען נאָך מעהר קונסט ווי הוממעל. ער איז געווען אזוי פלייסיג ווי עהרגייציג, און ווען ער האָט עפּעס בעשלאָסען אויסצופיהרען, פלעגט ער עס טאָן מיט חשק און ענערגיע. דאַרום האָט ער ניין מאָנאַט פּראקטיצירט שטונדען־לאנג יעדען טאָג. ער האָט אין דער צייט גאָר ניט קאָמפּאָנירט און נור געארבייט מיט די פינגער ביז ער האָט געפיהלט, אַז ער קען שוין ארויסטרעטען געגען הוממעל׳ן און צייגען זיין קונסט. ער האָט זיך ניט גענאַרט אין זיינע ערוואַרטונגען. ווי מיר ווייסען עס שוין, האָט ער פון קינדרווייז אָן געשפּיעלט פּיאנאָ און איז נאָך אלס איינגעל גערעכענט געווען פאר א ווירטואָז; נאָר אין פאָגלער׳ס שולע און נאכהער, ווען ער האָט זיך אָבגעגעבען צו קאָמפּאָזיציאָנען, האָט ער פערנאַכלעסיגט זיין שפּיעלען. יעצט אָבער האָט אין איהם אבגעלעבט דער ווירטואָז און אויף אַ קאָנצערט האָט ער אויסגענומען מעהר ווי זיין געגנער. אויסער א זעלטענע טעכניק האָט ער אויך ארויסגעוויזען געפיהל. מיט זיין שפּיעלען פלעגט ער איינפאַך בעגייסטערען די צוהערער.

אין וויען האָט ער זיך צוזאמענגעטראָפען מיט בעטהאָווען, וועלכער ווערט גערעכענט פאר דעם גרעסטען קאָמפּאָזיטאָר, וואָס

איז ווען געשאַפען געוואָרען. דיזער קעניג פון קלאַסישע מוזיק האָט דאַן אָנגעשריעבען די סימפאָניע „וועלינגטאָן׳ס זיעג“. די גרעסטע מוזיקאַנטען האָבען אנטהייל גענומען אין דעם אָרקעסטער. מעיערבער׳ן איז אויסגעקומען צו קלאַפען אין פויק. אַזוי ווי ער איז ניט געוואָהנט געוועזן צו דיעזען אינסטרומענט און האָט זיך גאָר ניט היימליך געפיהלט, האָט ער ניט געקלאַפט אין טאַקט און דערמיט ארויסגערופען בעטהאָווען׳ס אונצופרידענהייט. ער האָט דערפאר געכאַפט א פאָרציע פון דעם אַלטען געניאַלען קאָמפּאָזיטאָר, וועלכער האָט נאכהער געזאָגט: „איך בין גאָר ניט געווען צופריעדען מיט מעיערבער׳ן. ער איז אַלץ געווען צו שפּעט, זאָ דאָס איך האָב איהם טאַקי גוט אויסגעזידעלט. מיט איהם איז גאָר ניט צו מאכען, עס פעהלט איהם ארויסצוטרעטען אין צייט.“ ווען מעיערבער איז געווען דער אנערקענטער קעניג פון אָפּערע, האָט ער ליעב געהאַט צו דערצעהלען ווי בעטהאָווען האָט זיך געבייזערט אויף איהם און איהם ערקלערט פאר א שלעכטען באַראַבאַנשטשיק.

אין 1812 האָט ער קאָמפּאָנירט א קאנטאַטע לכבוד דעם געבורטסטאָג פון זיין געליעבטער מוטער און אויך א פאַטריאָטישע שטיק וועגען די דייטשע בעוועגונג געגען נאַפּאָלעאָנען. די לעצטע קאָמפּאָזיציאָן איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין בערלין מיט א צימליך גוטען ערפאָלג. אין אַלגעמיינען אָבער איז דעם יונגען קאָמפּאָזיטאָר, וועלכער האָט געטרוימט צו שוועבען הויך און ברייט ווי אַן אָדלער, נאָך ניט געלונגען צו צייגען זיין מאַכט דעם פובליקום, טראָץ דעם וואָס ער האָט אויספּראָבירט פערשיעדענע סאָרטען פון מוזיקאַלישע דיכטונגען. דאָס פובליקום איז אַלץ געבליבען גלייכגילטיג צו זיינע קאָמפּאָזיציאָנען. ער איז דורך דעם אַזוי נידערגעשלאָגען געוואָרען, אז ער האָט אפילו ניט געגלויבט זיינע פריינד, וועלכע האָבען איהם אויפגעמונטערט און פערשפּראָכען א גלענצענדע צוקונפט. בעזאָנדערס האָט איהם ניט פערלאָזען זיין חבר קאַרל וועבער, וועלכער האָט איהם אויך געלויבט אין צייטונגען אין זיינע מוזיקאַלישע איבערזיכטען. וועבער האָט צו גוט געוואוסט, וואָס פאַר א מעכטיגער טאַלענט עס שטעקט אין זיין פריינד, און ער

האָט עס גרויסמוטהיג געזוכט צו ערקלערען דעם פּובליקום. אין איינער פון זיינע שריפטען האָט וועבער איהם פאָרגעשטעלט אַלס אַ העכסט געבילדעטען מאן, אלס דעם גרעסטען פּיאניסט פון זיין צייט און אלס א קאָמפּאָזיטאָר, וואָס צייכענט זיך אויס מיט א לעבעדיגע, ריכטיגע אויפפאַסונג פון כאַראַקטערען, נייאיגקייטען און רייכטהום פון הארמאָנישע דיכטונגען און אַ קונציגע אָרקעסטרירונג.

דיזע כשר־פּערדיענטע שבחים פון אַזאַ מוזיקאַלישען זשעניע ווי וועבער האָבען אָבער ווייניג געווירקט אויף דאָס פּובליקום, און מעיערבעער׳ס פערצווייפלונג איז אַלץ גרעסער געוואָרען ביז דער בעוואוסטער איטאַליענישער קאָמפּאָזיטאָר סאַליערי האָט איהם גע־ראטהען צו פאָהרען נאָך איטאַליען און זיך צוקוקען, ווי מען פיהרט דאָרטען אויף אָפּערעס. „אין אייערע קאָמפּאָזיציאָנען,“ האָט סאַליערי געזאָגט צו איהם, „איז צופיעל אונשולד. זיי זיינען צו פרום און צו טרוקען. אייער קונסט איז נאָך בתולה׳דיג. איהר דארפט אונטערפייערען אייער מוזע מיט א קוש.“ ווייטער האָט ער איהם ערקלערט, אַז ער פּערשטעהט נאָך ניט ווי צו קאָמפּאָנירען פאר שטימען און אז דאָס קען ער נאָר ערלערנען אין איטאַליען, וואו די קאָמפּאָזיטאָרען קימערען זיך ניט אזוי פיעל וועגען קאָנטראַפּונקט און טרוקענע טהעאָריע, ווי אין דייטשלאַנד, און זוכען צו שאַפען קלינגענדע און לעבעדיגע מעלאָדיען.

מעיערבעער האָט געפיהלט, אַז דער איטאַליענער האָט רעכט. ער האָט דאַרום גלייך אָנגענומען זיין ראַטה. נאָר זיין פאָטער האָט געוואונשען, ער זאָל פריהער בעזוכען פאַריז, און דאָרטען זיך בעקע־נען מיט גרויסע קינסטלער. דער יונגער און רייכער קאָמפּאָזיטאָר האָט נאַטירליך געהאַט די בעסטע רעקאָמענדאַציאָנען און איז אויפ־גענומען געוואָרען פריינדליך אין די רייכסטע און בעסטע אריסטאָ־קראַטישע סאַלאָנען פון פּאַריז. ער האָט דאָרטען זעהר לוסטיג פערבראַכט א יאָהר, אָבער די פערגניגען האָבען איהם ניט געקענט אָפּרייסען אין גאַנצען פון זיין געליעבטע קונסט און אויך פון ליטע־ראַרישע שטודיען. ער האָט זיך בענוצט מיט דיזער צייט נאָך גרינד־ליכער צו ערלערנען די פראַנצויזישע שפּראַך און ליטעראַטור.

.3

זיין רייזע נאָך איטאַליען און זיינע איטאַליענישע אָפּערעס.

איטאַליען האָט מעיערבעער בעזוכט, ווען איהם איז געוואָרען 25 יאָהר. ער האָט דאָרטען פערבראַכט די בעסטע יאָהרען פון זיין לעבען און איז פון דאָרטען ארויסגעטראָטען אלס א קעניג פון אָפּע־רעס. איטאַליען איז נאָך דאן געווען דער איינציגער צענטער פון דער מוזיקאלישער וועלט. די איטאַליענישע אָפּערע האָט איבעראל געהערשט. פון אַלע לענדער פלעגען אהין קומען מוזיקאנטען ניט בלויז צו מאַכען לוסט־רייזען און זעהען, ווי די קונסט האַלט דאָרטען, זאָנדערן איינפאך צו לערנען און בעסער נאָכצומאכען די איטאַליע־נישע מייסטערס, צו קאָמפּאָנירען נאָך זייער מוסטער. די הויפּט אנציהונגס־קראפט פון דער איטאַליענישער מוזיק איז בעשטאַנען אין איהרע מעלאָדישע קאָמפּאָזיציאָנען און אין דער שטרעבונג צו געבען די זינגערס וואָס מעהר מעגליכקייט צו ציינען זייערע שטי־מען און קונסט. אפילו אין דייטשלאַנד, וואו בעטהאָווען און מאָ־צאַרט, די צוויי אונפערגלייכליכע ריעזען אין דער מוזיק־קונסט, האָבען אויפגעהויבען די נאַציאָנאַלע מוזיק און געלייגט דעם פונדאַ־מענט צו דער דייטשער אָפּערע, וועלכע האָט שפּעטער פערנומען כמעט אין גאנצען דעם פּלאַץ פון דער איטאַליענישער — אפילו אין דייטשלאַנד האָט מען מעהרסטענס געזונגען איטאַליענישע מע־לאָדיען און נאָר געשעצט איטאַליענישע אָפּערעס.

דער קעניג פון דער איטאַליענישער אָפּערע איז דאן געווען ראָסיני, וועלכער איז אויפגעוואַקסען און ערצויגען געוואָרען אויף דער סצענע פון פּאָלקס־טהעאַטערס. זיין פאטער און מוטער זיינען געווען וואַנדערענדע זינגער, און זייער זוהן, איינער פון די גרעסטע איטאַליענער מוזיק־מייסטערס, איז נאָך אלס קינד ארויסגעטראָטען אַלס זינגער אויף די פאָרשטעלונגען פאַר׳ן פאָלק אין דער צייט פון יאַרידען און פּאָלקס־פעסטליכקייטען. ווי פערשיעדען איז געווען

זיין יוגענד פון מעיערבעער׳ס! ראָסיני איז געוואקסען אין ארמוטה און אונוויסענהייט אלס פאָלקס־קינד, וועהרענד מעיערבעער האָט זיך געבאָרען אין וואוילטאָג. אָבער ראָסיני איז געווען אזא ריעזי־גער זשעניע און האָט זיך אזוי גלענצענד אויסגעצייכענט מיט זיינע לעבהאפטע קאָמפּאָזיציאָנען צו 18 יאָהר, דאָס ער האָט זיך שנעל דורכגעבראָכען א וועג און גענומען דאָס איטאליענישע פאָלק און דורך דעם די גאנצע מוזיקאלישע וועלט מיט שטורם. דיזער וואונ־דערבארער זשעניע איז אין פיעלע הינזיכטען געווען דער היפוך פון מעיערבעער׳ן. ער האָט כמעט גאָר ניט געקענט אויסער מוזיק, און דאָס האָט ער אויך ניט שטודירט נאָך אלע רעגעלען פון דער טהע־אָריע. ער האָט געריכטעט פריי ווי א נאטור־קינד, ווי זיין אייגענע פאנטאזיע האָט איהם געטראָגען, און ער האָט קאָמפּאָנירט מערק־ווירדיג שנעל. אין פערלויף פון אונגעפעהר צעהן יאָהר האָט ער אָנגעשריעבען א דרייסיג אָפּערעס, פון וועלכע אייניגע ווערען נאָך ביז היינט געשפּיעלט, ווי, צום ביישפּיעל, „ווילהעלם טעלל“, און וועלכע וועלען נאָך לאנג־לאנג ניט אראָפּגעהן פון דער אָפּערן־סצענע.

מעיערבעער איז אָנגעקומען אין איטאליען, ווען ראָסיני׳ס אָפּע־רעס האָבען געהערשט. ער אליין איז אזוי ענטציקט געוואָרען פון זיי, דאָס אייניגע האָט ער געקענט אויסווייניג מיט אלע איינצעלהיי־טען. וואָס פאר א גרויסען איינפלוס איטאליען און ראָסיני האָבען געהאַט אויף איהם, ערקלערט ער אָפען אליין אין א בריעף צו זיינעם א פריינד אין דייטשלאנד.

„גאנץ איטאליען,“ שרייבט ער, „האָט זיך דאן געפונען אין א גליקליכען צויבער. עס האָט געשיינט ווי די גאנצע נאציאָן האָט דערגרייכט איהר געוואונשענעם גן־עדן און אז זי קען נאָר גליקליך זיך פיהלען דורך ראָסיני׳ס מוזיק. איך בין ניט ווילענדיג ארומגע־רינגעלט געוואָרען מיט דיזע וואונדערליכע נעצען פון קלאנגען און בין אריינגעפאלען אין א בעצויבערטען גאָרטען, פון וועלכען איך האָב ניט געקענט און ניט געוואָלט ארויסגעהן. אלע מיינע געפיה־לען און געדאנקען זיינען געוואָרען איטאליעניש. נאכדעם, ווי איך האָב דאָרטען פערבראכט איין יאָהר, האָט זיך מיר געדוכט, אז איך

בין א געבאָרענער איטאַליענער. אַז אַזאַ פאַלשטענדיגע אומענ־דערונג פון גייסטיגען לעבען מוז האָבען א ווירקונג אויף מיין דיכ־טונג — איז זעלבסטפערשטענדליך. איך האָב ניט געוואָלט נאָכטאָן ראָסיני׳ן און שרייבען נאָך דעם איטאַליענישען מוסטער, ווי מען בעהויפּטעט עס, זאָנדערן איך האָב ג ע מ ו ז ט אַזוי שרייבען, ווי איך האָב געשריעבען, איינפאַך דורך אַן אינערליכע נייגונג.“

אין אַן אַנדער בריעף שרייבט ער וועגען דיזע צייט פון זיין לעבען אַזוי: „דער פאַקט, דאָס איך בין אין דעם צווייטען פעריאָד פון מיין מוזיקאַלישער דיכטונג מעהר געניינגט געווען צו איטאַליע־נישער מעלאָדיע, איז גאַנץ נאַטירליך, ווען מען זאָל נור נעהמען אין אַנבעטראַכט, דאָס איך בין צו שטרענג געשולט געוואָרען פון לעה־רערס אין קאָמפּאָזיציאָנען, וועלכע האָבען נור געפּאָדערט אַן אַנ־שטרענגונג פון פערשטאַנד, און דאָס די לעבעדיגע געפיהלען, וועל־כע זיינען אונטערדריקט געוואָרען דורך טרוקענע מוסטערס, זיינען אויפגעוועקט און אויפגעלעבט געוואָרען פון איטאַליען׳ס וואַרימ־קייט און פון איהרע נאַכטיגאַלען. עס פערשטעהט זיך, איך בין צו ווייט פּערקראָכען אין דיזער ריכטונג, וועלכע איז ארויסגערופען געוואָרען פון די אומשטענדען און פון לעבען זעלבסט.“

אין דעם איטאַליענישען גייסט, מיט וועלכען ער איז אַזוי שנעל דורכגעדרונגען געוואָרען, ווייל ער איז איבערהויפּט געווען אַן עמפּפינדליכע נאַטור, האָט ער אין 1818 אָנגעשריעבען די אָפּערע „ראָמילדאָ און קאָנסטאַנציא“, וועלכע איז אויפגעפיהרט געוואָרען אין פאַדואַ מיט א צימליך גוטען ערפאָלג. נאַכהער האָט ער אָנגע־שריעבען אויף דער זעלבער אַרט עטליכע אָפּערעס, פון וועלכע דער „קרייץ־ציגער“ האָט געהאַט דעם גרעסטען ערפאָלג. מען האָט אויך דיזע אָפּערע אויפגעפיהרט אין די פעראייניגטע שטאַאַטען און אַנ־דערע לענדער פון דער נייער וועלט, און דער בראַזיליאַנער קעניג האָט דערפאַר בעעהרט דעם קאָמפּאָזיטאָר מיט אַ׳ן אָרדען.

.4

זיין לעבען אין איטאַליען.

אָבער נאָך מעהר ערפאָלג האָט ער דאַן געהאַט ביי איטאַליע־נער פרויען. ער איז ניט נור געווען יונג, טאַלענטפאָל און רייך, זאָנדערן אויך שעהן, עלעגאַנט און העכסט אנציהענד. יעדען טאָג פלעגט ער קריעגען פעק מיט ליעבע־בריעף, און וואו נאָר ער פלעגט זיך בעוויזען, פלעגט ער באָמבאַרדירט ווערען מיט פלאַמענדע בלי־קען פון איטאַליענער שעהנהייטען. ניט־ווילענדיג איז ער געוואָרען א דאַמען־העלד. נאָר ער איז צופיעל פערטיעפט געווען אין מוזיק און איבערהויפט אין קונסט, לעזענדיג נאָך דערצו זעהר פיעל די ווערק פון די בעסטע איטאַליענער פּאָעטען און שריפטשטעלער, אום זיך אָפּצוגעבען אין גאַנצען צו פערגעניגען און ראָמאַנען. פער־העלטניסמעסיג האָט ער גאַנץ ווייניג געזינדיגט. ער האָט געלעבט זעהר איינפאַך און בעשיידען, הגם ער האָט געהאַט גענוג מיטעל צום גרעסטען לוקסוס. אָפט פלעגט ער פערברענגען גאַנצע טעג אין דיכטען, שפּיעלען און בעטראַכטען די הערליכע איטאַליענישע נאַ־טור, פון וועלכער ער פלעגט שעפּען בעגייסטערונג.

נאָר טראָץ דעם, וואָס ער פלעגט אויסמיידען צו פערפיהרען ראָמאַנען און ענטפערען אויף די ליעבע־בריעף, איז ער ניט איין מאָל ארויסגערופען געוואָרען אויף א דועל פון זיינע געגנער. אזוי ווי ער איז אָבער געוועהנליך געווען גאַנץ אונשולדיג, האָט ער זיך שטענדיג געקענט אַרויסדרעהען פון דועלען. מיט אַריסטאָקראַטישע דאַמען און פּרימאַדאָנעס, וועלכע האָבען געזוכט אריינצוציהען איהם אין זייער נעץ, האָט ער זיך בעזאָנדערס געהיט צו פערפיהרען א ראָמאַן, און דערפאַר האָבען איינינגע פון זיי זיך אָבגערעכענט מיט איהם אויף זייער פּאַסאָן. וועגען איינעם פון אזעלכע פעללע האָט ער דערציילט אין א בריעף צו זיינעם א פריינד אזוי:

„ווען איך האָב געשטעלט מיין אָפּערע „ראָמילדאָ און קאָנ־סטאַנציא“ אין פּאַדוא, האָט זיך די פּרימאַדאָנא, וועלכער איך האָב געצייגט איהר ראָלע, זיך אריינגענומען אין קאָפּ, אז זי זאָל מיט מיר

חתונה האָבען נאָך פאַר דער פּאָרשטעלונג, אָבוואָהל איך האָב איהר קיין געלעגענהייט ניט געגעבען צו אזעלכע האָפנונגען. ווען איך האָב בעמערקט, וואָס זי בעצוועקט, בין איך נאָך פאָרזיכטיגער גע־וואָרען. מיר האָט זיך גאָר ניט גע'חלום'ט, וואָס פאַר טרויעריגע רעזולטאַטען דאָס וועט האָבען פאַר מיין אָפּערע. איך האָב ערוואַרטעט א גרויסען ערפאָלג. אָבער ווען עס איז געקומען די נאַכט פון דער פּאָרשטעלונג — א זעהר הייסע נאַכט — און די פּאָרשטעלונג האָט זיך אָנגעפאַנגען בין איך א צוציטערטער גע־וואָרען. שטעלט זיך פאָר מיין לאַגע, ווען די זינגערס האָבען גע־זונגען, אַזוי ווי זיי וואָלטען ערשט אַראָב פון א קראַנקען־בעט און אַז דער אָרקעסטער האָט ניט אָנגעהויבען צו שפּיעלען ריכטיג. דאָ האָט דער טרומייטער דורכגעלאָזען א נויטיגע נאָטע און מיט א מאָל א בלאָז געטאָן אין רעכטען מיטען פון אַן אריע, אַז עס האָט געדו־נערט אין די אויערען; דאָ האָט דער באַראַבאַן געקלאַפּט אזוי ווי ער וואָלט געוועקט מתים; דאָס איז די פליימע פּערקראָכען אין בויבע־ריק. דאָס פּובליקום האָט זיך אָנפאַנגס קראַנק־געלאַכט פון דיזע „קונצען", אָבער צולעצט זיינען אַלע אין כעס געוואָרען. ווען איך בין צוגעלאָפען צום דירעקטאָר און צו די אַרטיסטען, האָב איך גע־קראָגען די אַנטוואָרט: „עס איז צו הייס, מען קען גאָר ניט אַט־העמען." צו אַלע צרות האָבען נאָך די איטאַליענישע צייטונגען פּערשפּרייט א בעריכט, אַז מיין אָפּערע איז דורכגעפאַלען און האָ־בען געמאַכט בייסענדע בעמערקונגען אויף מיין רעכנונג. איך האָב גלייך פּערשטאַנען, אַז די זינגערס און דער אָרקעסטער האָבען זיך פּערבונדען געגען מיר, אָבוואָהל איך האָב זיי גאַנץ גוט בעהאַנ־דעלט און זיי זיינען געווען פריינדליך צו מיר ביי די רעפּעטיציעס. אָבער ערשט מיט א צייט שפּעטער האָב איך זיך דערוואוסט פון איינינע מוזיקאַנטען, אַז די אורזאַכע פון גאַנצען סקאַנדאַל איז גע־ווען די פּרימאַדאָנאַ, וועלכע האָט געהערשט אין טהעאַטער און האָט אַלעמען געצוואונגען צו שפּיעלען, ווי איהר האָט זיך געוואָלט, אום זיך אָפּצורעכענען מיט מיר פאַר מיין גלייכגילטיגקייט צו איהר ליעבע. דאָס איז געווען איהר ווייבערשע ראַכע."

.5

פערלאָזט בערלין און בעזעצט זיך אין פּאַריז.

אין 1822 האָט ער זיך צוריקגעקעהרט נאָך בערלין מיט אַ נאָמען פון אַן ערפאָלגרייכען קאָמפּאָזיטאָר אין איטאַליען. דאָן איז אויך געקומען אַ סוף צו זיינע ראָמאַנען אָדער גיכער צו די ליעבע־אַטאַקעס פון פיעלע שעהנהייטען אויף איהם, דען ער האָט חתונה גע־האַט מיט זיין קוזינע מינע מאָססאָק.

ער האָט גערעכענט, אז יעצט, ווען ער האָט זיך געמאַכט אַ נאָמען אין איטאַליען, וועט ער נעהמען בערלין מיט שטורם; אבער ער האָט גאָר אַ ביטערען טעות געהאַט. פון אַלע זייטען האָבען זיך אַ שאָט געטאָן אויף איהם פיינדליכע קריטיקען. מען האָט איהם ערקלערט פאַר אַן איינפאַכען שקלאַוו פון דער איטאַליענער אָפּערע און פאַר אַ פערדעטהער צו דער דייטשער מוזיק, וועלכע איז דאַן ארויסגעטראָטען אַלץ קרעפטיגער אויף איהר זיעגרייכען וועג. פיעלע האָבען געשריען, אז ער איז ראָסיני׳ס נאָכשלעפּער און אז ער איז אין גאַנצען פערלאָרען פאַר די דייטשע מוזיק. אַפילו זיין גרויסער פריינד קאַרל וועבער, וועלכער האָט איהם געהאָלפען אויפ־צופיהרען די אָפּערע „עמא ראָזבור“ אין דרעזדען, האָט נאָך דער פאָרשטעלונג געשריעבען צו אַ פריינד: „מיין האַרץ ווערט בעגאָסען מיט בלוט, ווען איך זעהע, דאָס אַ דייטשער קאָמפּאָזיטאָר מיט אַ ריעזיגען טאַלענט ערניעדריגט זיך נאָכצומאַכען צוליעב אַ קלעגליכען ערפאָלג ביי דער מענגע.“

דיזע אַלגעמיינע אַטאַקעס פון דייטשע מוזיקאַנטען און קריטי־קער האָבען איהם נאַטירליך שרעקליך געקרענקט. ער האָט אָנ־פאַנגס זיך ניט געקענט ערקלערען, ווארום מען איז אזוי בייז אָנ־געפאַלען אויף איהם; אבער ווען ער האָט זיך צוגעהערט צו די ערנסטע קריטיקער, האָט ער זיך ארומגעזעהען, דאָס ער איז ווירקליך געווען צופיעל אונטער דעם איינפלוס פון דער איטאַליענער מוזיק און אַז ער האָט כמעט פערלאָרען זיין זעלבסטשטענדיגקייט. דארום האָט ער זיך אָבגעזאָגט צו שרייבען ווייטער איטאַליענישע אָפּערעס,

אַבוואָהל ער האָט געקראָגען פיעלע בעשטעלונגען פון טהעאטער־דירעקטאָרס.

צו די צרות, וואָס ער האָט געהאַט פון די דייטשע קריטיקערס, זיינען נאָך צוגעקומען פאמיליען־אונגליקען. זיין פאָטער, וועלכען ער האָט היים געליעבט, איז געשטאָרבען, און ניט לאַנג נאָכדעם, זיינע ערשטע צוויי קינדער. דאָס האָט אויף איהם אזוי שמערצ־ליך געווירקט, אַז אַ פּאָר יאהר האָט ער גאָר ניט געקענט אונטער־נעהמען. זיין דיכטונגס־קראפט איז ווי אָבגעשטאָרבען געוואָרען. אויסער רעליגיעזע מוזיק האָט ער גאָר ניט געקענט קאָמפּאָנירען.

ווען מעיערבעער איז שוין געווען אַן אלטער מאַן, פלעגט ער ניט קענען רעדען וועגען דיזע צייט אָהן טרערען אין די אויגען.

נאָר מיט דער צייט זיינען די וואונדען ביסלעכווייז פערהיילט געוואָרען, און ער האָט זיך געקענט נעהמען צו דער ארבייט. אין דייטשלאַנד אָבער, וואו די מוזיקאלישע וועלט איז אזוי העפטיג ארויסגעטראָטען געגען איהם און האָט איהם בעטראַכט אלס אַ פּער־רעטהער צו דער דייטשער מוזיק, האָט ער ניט געקענט האָפען אויף אַן ערפאָלג, און ער האָט דארום בעשלאָסען צו פּרובירען זיין גליק אין אַ'ן אַנדער לאַנד. ער האָט ניט פיעל בעדאַרפט טראַכטען, אום אויסצוקלייבען פראנקרייך, וואו ברייטע פעלדער זיינען געווען אָפען פאר אלע טאַלענטען און וואו אלע פרייהייטס־קעמפּפער, אלע גרויסע גייסטער האָבען געפונען וואָס זיי האָבען געזוכט און דערצו נאָך פרייהייט און זיכערהייט. פּאַריז איז דאַן געווען דער צענטער פון דער ציוויליזירטער וועלט נאָך מעהר ווי אין אונזערע טעג. קונסט און ליטעראַטור האָבען דאָרט בעזאָנדערס געגלענצט און געפונען אַ פרייען וועג. קינסטלער, פּאָעטען, פּאָליטישע עמיגראַנטען, געלעהר־טע — יעדערער האָט דאָרטען געהאַט זיין קרייז און האָט געקענט אויף פערברענגען די צייט מיט פערגניגען. דאָס לעבען האָט דאָר־טען געקאָכט, און דער פּאָליטישער קאַמפּף, וועלכער האָט זיך גע־ענדיגט אין יולי 1830 מיט אַ נייער רעוואָלוציאָן, האָט געברענט.

אָבער מעיערבעער איז געווען צו פיעל פערטיפט און פערטאָן אין זיין קונסט, אום זיך צו בעשעפטיגען מיט פּאָליטיק. קינסטלער

נעהמען איבערהויפּט זעהר זעלטען אַנטהייל אין א פּאָליטישען קאַמפּף, זייער קונסט פיהרט זיי אין א גאַנץ אנדער ריכטונג; זיי אינטערעסירען זיך מעהר מיט א בילד, א סטאַטוע, א דראַמע, אָפּערע, א. ז. וו., ווי אפילו מיט א רעוואָלוציאָן. מעיערבעער איז אין דיזער בעציהונג ניט געווען אַן אויסנאַהמע, ער איז געבליבען פרעמד צו די פּאָליטישע בעוועגונגען אין פראַנקרייך ניט נאָר ווען ער האָט זיך דאָרט בעזעצט, זאָנדערן אויך ווען ער איז געוואָרען א פראַנצויז און איז, זאָ צו זאָגען, צוזאַמענגעוואַקסען געוואָרען מיט זיין צווייטען פאַטערלאַנד. זיין פריידהייטס־גייסט האָט ער נאָר אויסגעדריקט אין זיינע אָפּערעס, מיט וועלכע ער האָט ערשטוינט און ענטציקט די וועלט. דער פרייער, לעבעדיגער און דראַמאַטישער גייסט פון די פראַנצויזען האָט זיך אויסגעגאָסען אין זיין מוזיק. אָהן פראַנקרייך וואָלט זיך מעיערבעער׳ס זשעניע ניט ארויסגעצייגט מיט אזא פראַכט און גלאַנץ.

גראַדע ארום דער צייט, ווען ער האָט בעשלאָסען צו פערלאָזען זיין אונדאַנקבאַרע פאַטערלאַנד, איז ער איינגעלאַדען געוואָרען פון דעם אָפּערן־דירעקטאָר ראָסיני אין פּאַריז צו דיריזשירען זיין אָפּערע „קרייץ־ציגער“, וועלכע האָט אין א קורצער צייט גענומען די איטאַליענער מיט שטורם אַן האָט אויך געמאַכט א רייזע איבער דער ציוויליזירטער וועלט. דיזע אָפּערע איז זיכער געווען די בעסטע פון די יעניגע, וועלכע ער האָט געשריבען אין איטאַליען נאָך דעם איטאַליענישען מוסטער. פריהער האָט דיזע אָפּערע גראַדע ניט אויסגענומען אין פּאַריז, אָבער דיזעס מאָל איז דער ערפאָלג געווען א ריעזיגער. אזא טריאומף האָט ער נאָך ביז דאַן ניט געהאַט. פּאַריז, די וועלט־שטאָדט פון קונסט, איז איינפאַך געלעגען צו זיינע פיס. מען האָט איהם געטראָגען אויף די הענד און בעשאָטען מיט בלומען. אפילו זיין גליקליכע מוטער, וועלכע איז געקומען זעהען איהר זוהן׳ס נצחון, האָט מען בעשאָטען מיט בלומען. פּאָעטען האָבען איהר געלויבט אַלס די מוטער פון אזא געניאַלען זוהן. ראָסיני זעלבסט, דער גרויסער איטאַליענישער מייסטער, וועלכער איז געווען דער דירעקטאָר פון דער פּאַריזער אָפּערע, האָט איהם

ערעלמוטהיג געשטיצט, ווי איבערהויפּט אַלע יונגע טאַלענטען.

דאָס האָט פּאַסירט אין 1827טען יאָהר. נאַטירליך, די טירען פון די אריסטאָקראַטישע סאַלאָנען זיינען געווען פאר איהם אזוי אָפען ווי די טעמפּלען פון קונסט. אין די סאַלאָנען פלעגט ער זיך צוזאמענטרעפען מיט די גרעסטע פּאָעטען און קינסטלער פון יענער צייט, ווי היינע, אדאַם מיצקיעוויטש, וויקטאָר הוגאָ, לאַמאַרטין, שאַטאָבריאַן, האַלעווי, אָבער, א. ז. וו. ווען ער האָט זיך אין גאַנ־צען אריבערגעצויגען אין זיין וואָהנונג אין פּאַריז, איז דאָרט געוואָ־רען אַ צענטער פאַר די גרעסטע מענער פון דער וועלט־שטאָדט. דער גרויסער פערמעגען פון זיינע עלטערן האָט איהם ערלויבט צו לעבען ווי אַ מאָנאַרך און צו געבען הערליכע אונטערהאַלטונגען פאַר די געסט, וועלכע פלעגען האַלטען פאַר אַן עהרע צו זיין ביי איהם. ער זעלבסט האָט געלעבט זעהר איינפאַך, אָבער ער איז געווען זעהר גאַסט־פריינדליך און האָט ליעב געהאַט צו פערברענגען די צייט אין דער געזעלשאַפט פון זיינע אינטימע פריינד, וועלכע זיינען כמעט אַלע געווען קינסטלער און פּאָעטען. אונטער אַזעלכע אומשטענדען האָט ער שנעל פערגעסען אָן די קריינקונגען און פאַמיליען־שמערצען, וואָס ער האָט געהאַט אין בערלין, און זיין מוזע האָט אויפגעלעבט מיט אַ נייער קראַפט, א קראַפט, וועלכע האָט שנעל בעצויבערט די וועלט.

די יעניגע, וועלכע האָבען געמיינט, אז מעיערבעער האָט אין דעם גערויש און אין די פערגניגען פון א רייכען לעבען אין פּאַריז פערלאָרען זיין פריהערען חשק צו ארבייט, האָבען א גרויסען טעות געהאַט. זיין קינסטלערישע נאַטור האָט איהם קיין מאָל ניט דער־לאָזען זיך אָבצוגעבען צו ניעדריגע ליידענשאַפטען, צו תאוות; זי האָט איהם געטריעבען צו גייסטיגע פערגניגען, צו דאָס שעהנע און ערהאַבענע. אין דעם קרייז פון רייכטהום, גלאַנץ און עלעגאַנץ, אין וועלכען ער האָט געלעבט, האָט ער ניט אויפגעהערט צו לערנען, שטודירען דעם כאַראַקטער פון פראַנצויזישען פאָלק און בעזאָנדערס פון די פראַנצויזישע מוזיק. ביסלעכווייז איז ער דורכ־געדרונגען געוואָרען מיט'ן פראַנצויזישען גייסט, ווי פריהער מיט

דעם איטאַליעגישען. וואָס מעהר ער האָט שטודירט די פראַנצויזי־
שע מוזיק, האָט ער זיך אַלץ שטאַרקער איבערצייגט, אז זי פּאַסט
אם בעסטען פאר זיין כאַראַקטער, פאר זיין זשעניע. „איך האָב
לאַנג געזוכט און קאָמפּאָנירט,“ האָט ער ערקלערט, „ביז איך האָב
אויסגעפונען, צו וואָס איך בין מעהר גענייגט און געשאַפען. איך
האָב לאַנג פּרובירט ביז איך האָב זיך איבערצייגט, אז געשיכטע און
שטאַרקע דראמאַטישע כאַראַקטערען זיינען מיין עלעמענט.“

ער האָט דאַן בעשלאָסען צו מאַכען א פּראָבע אויף דיזען נייען
וועג; נאָר צוערשט האָט ער בעדאַרפט אויסגעפינען א פּאַסענדען
ליברעטיסט. ער האָט גלייך געזעהן, אז פאר אַן אמת דראמאַטישע
מוזיק דאַרף מען האָבען אזא אינהאַלט, וואָס זאָל זיין צוגעפּאַסט צו
איהר און זאָל זיין געשריעבען פון א קינסטלער אין זיין פאַך. ער
האָט לאַנג געזוכט א גוטען ליברעטיסט. ער האָט זיך געווענדעט
צו פּיעלע בעוואוסטע שריפטשטעלער און זיי פערשפּראָכען די
בעסטע בעלוינונג; אָבער ער האָט געקראָגען וועניג בעלנים אויף
אזאַ שווערע און אויך אונדאַנקבאַרע אַרבייט. א גוטע ליברעטאָ
פאַר אַן אָפּערע איז א העלפט פון ערפאָלג. ניט איין מאָל זיינען
אָפּערעס פון די גרעסטע קאָמפּאָזיטאָרען דורכגעפאַלען צוליעב
שלעכטע און נאַרישע ליברעטאָס. פון דעסטוועגען קימערט זיך
דאָס פּובליקום גאָר ניט וועגען דעם פערפאַסער פון א ליברעטאָ. מען
קומט זעהן אַן אָפּערע, און געוועהנליך אינטערעסירט מען זיך ניט
צו וויסען דעם ליברעטיסט'ס נאָמען. דארום ענטזאַגען זיך בעווּ־
וואוסטע דראמאַטורגען און שריפטשטעלער פון אזאַ אַרבייט. ווי
מעיערבעער האָט אַליין דערצעהלט, האָט ער בעשטעלט ביי פּיעלע
פּאָעטען ליברעטאָס, נאָר ער האָט זיי געמוזט אָבגעבען צוריק זייער
אַרבייט, נאַכדעם ווי ער האָט בעצאָהלט דערפאַר. אין א בריעף
צו זיינעם א פריינד האָט ער זיך בעקלאָגט, וואָס די פּאָעטען האָבען
געקוקט אויף אַן אָפּערע ווי אויף א שפּיעלכעל, אויף א „קיצלען פון
אויערן“, און האָבען ניט געוואָלט צוגעבען, דאָס מען קען מוזיקאַליש
אויסדריקען א כאַראַקטער פון א פּערזאָן.

די אָפּערע „ראָבערט־טייוועל“.

ענדליך האָט מעיערבעער געפונען א פּאַסענדען ליברעטיסט אין דער פּערזאָן פון דעם בעריהמטען סקריב. זיי זיינען געווען ווי געבאָרען איינער פאר דעם אַנדערען. סקריב האָט ליעב געהאַט גלענצענדע עפעקטען, דראמאַטישע סצענען, און זיין פאַנטאַזיע איז געווען רייך און אָפט ווילד. צו זיינע ליברעטאָס האָט מעיערבעער לייכט געקענט פערפאַסען אַזאַ מוזיק, אז זיא זאָל זיין גלענצענד און דראמאַטיש.

די ערשטע ליברעטאָ, וואָס סקריב האָט אָנגעשריעבען פאר מעיערבעער׳ן, איז געווען „ראָבערט־טייוועל“. דער אינהאַלט איז בעגרינדעט אויף א לעגענדע אין נאָרמאַנדיען וועגען א פּרינץ ראָ־בערט, וואָס איז געבאָרען געוואָרען מיט אַלע צייהנער און האָט אויס שלעכטסקייט געביסען די ברוסט פון זיין מוטער. דערפאַר האָט מען איהם אַ נאָמען געגעבען: „טייוועל“. אין דיזער פאַנטאַסטישער געשיכטע ווערט פאָרגעשטעלט דער קאַמפּף צווישען שלעכטעס אין דער פּערזאָן פון דעם פערקערפּערטען טייוועל בערטראַם, און גוטעס אין דער פּערזאָן פון אליסאַ. ראָבערט טייוועל מאַכט אָן אַזוי פיעל צרות, פערפיהרט פרויען און טויטעט זייערע מענער, פאָטערס און ברידער, ביז מען פעריאָגט איהם און ער הויבט אָן צו וואַנדערן אי־בער דער וועלט, זוכענדיג דעם טויט אין שלאַכטען און דועלען. זיין פאָטער, בערטראַם, וועלכער האָט פערפיהרט די שיינע און שטאָלצע בערטהאַ, די טאָכטער פון דעם נאָרמאַנער פּרינץ, פערטהיידיגט איהם איבעראַל און רעטעט איהם פון טויט. ער האָט ליעב זיין זוהן און שטרעבט נור איהם אָנצורייצען צו אלעם בייזעס, אום איהם נאכהער אריינצוקריגען אין גיהנום. אין די אונטערהעצונגען פון דעם טייוועל בעשטעהט דער גאַנצער דראמאַטיזמוס פון דער ליב־רעטאָ. די איינצעלהייטען זיינען פאַנטאַסטישע אין העכסטען גראַד. ראָבערט בעגעהט פיעלע פערברעכען, ער וויל זאָגאר בע־געהן אַ גרויסע גאָטעס־לעסטערונג, נעמליך אַראָבּרייסען די אייביגע

גרינע צווייג אויף דעם קבר פון דער הייליגער ראָזאַליא. בערטראַם רעדט איהם ענדליך צו צו פערקויפען זיין נשמה צום טייוועל, אָבער ראָבערט ווערט געראַטעט אין דער רעכטער מינוט פון דער גוטער אליסא און האָט שליעסליך חתונה מיט זיין געליעבטער פרינצעסין איזאבעלא פון סיציליען. דאָס גוטע בעזיעגט דאָס שלעכטע, ווי דאָס פּאַסירט אַזוי אָפט אין טהעאַטער און אַזוי זעלטען אין ווירקליכען לעבען...

עס וואָלט גענומען צו לאַנג צו דערצעהלען דעם גאַנצען אינ־האַלט פון „ראָבערט־טייוועל“, ווי פון אַנדערע אָפּערעס, וועלכע מעיערבעער האָט נאָכדעם קאָמפּאָנירט אויף אונגעפעהר דעם זעל־בען וועג. פון די אָנגעצייגטע אלגעמיינע שטריכען פון „ראָבערט־טייוועל“ זעהט מען גענוג, אַז מעיערבעער האָט געהאַט די מעגליכ־קייט צו געבען ווירקליך דראַמאַטישע מוזיק, צו ריהרען דעם עולם מיט האַרמאָנישע קלאַנגען, וועלכע זאָלען ענטשפּרעכען די מאָנאָלאָ־גען און ווערטער. ווי ווייט דאָס איז איהם געלונגען, האָט געצייגט דער אויסעראָרדנטליכער ערפאָלג פון דיזער אָפּערע, וועלכע איז צוערשט אויפגעפיהרט געוואָרען אין 1830 און וועלכע פערבלייבט נאָך ביז יעצט אלס אנציהונג אין יעדער אָפּערן־הויז.

זעלטען ווען אַן אָפּערע האָט אַזוי אויפגערודערט א וועלט און האָט גלייך אַזוי שטאַרק אויסגענומען, ווי „ראָבערט־טייוועל“, מעיערבעער האָט קיין מיה און געלד ניט געשפּאָרט צו געבען אַזאַ גלענצענדע פאָרשטעלונג, ווי עס איז נור מעגליך געוועזען אין יענער צייט. ער האָט אויסגעקליבען די בעסטע זינגערס און דעם בעסטען אָרקעסטער. דער בעריהמטער נורי האָט געשפּיעלט די ראָלע פון ראָבערט טייוועל, און מאַדאַם פאַלקאָן, וועלכע האָט געגלאַנצט מיט איהר זיסער שטימע אַזוי ווי מיט איהר שעהנהייט און יוגענד, האָט געשפּיעלט די פרינצעסין איזאבעלא. מען האָט געמאַכט אַזאַ רעש מיט די גרויסע פאָרבערייטונגען, דאָס ווען מען האָט נאָך רעפּעטירט די אָפּערע, האָט שוין דער עולם געוואַרט מיט דער גרעסטער אונ־געדולד אויף איהר. די ערשטע פופציג פאָרשטעלונגען האָבען גע־געבען אונערהערטע אין יענער צייט איינגאַהמען. אין זיין בע־

גייסטערונג האָט דער עולם פערגעסען אפילו אָן אזעלכע געליעבטע קאָמפּאָזיטאָרען ווי ראָסיני און אָבער. אין דער פּאַריזער געזעל־שאַפט האָט זיך איינפאך געקעהרט א וועלט מיט „ראָבערט־טייוועל". עס איז אונמעגליך צו בעשרייבען דעם איינדרוק, וואָס דיזע אָפּערע, וועלכע איז ניט נאָר רייך מיט הערליכע מעלאָדיען, זאָנדערן איז אויך פערפאַסט געוואָרען אין א נייעם גייסט און מיט געוואלדיגע דראמאַטישע עפעקטען, האָט דאַן געמאַכט אויף די צוהערער.

פון פּאַריז האָט זי געמאַכט אַ שנעלע רייזע איבער דער וועלט און האָט אויך אריבערגעשפּרייזט דעם אַטלאַנטישען אָקעאַן. מען האָט די פראַנצויזישע ליברעטאָ באַלד איבערזעצט אין אלע שפּראַ־כען פון דער ציוויליזירטער וועלט און איבעראל איז „ראָבערט־טיי־וועל" אויפגענומען געוואָרען מיט אזעלכע שטורמדיגע אפּלאָדיסמענ־טען, ווי אין פראַנקרייך. אין איינינגע שטעדט האָט מען געשפּיעלט „ראָבערט־טייוועל" אין צוויי טהעאַטערס מיט אַ מאָל.

אָט דאָס איז געוועזן דער ערפאָלג, וועגען וועלכען מעיערבעער האָט אַזוי לאַנג געטרוימט. יעצט האָט ער שוין קיין צווייפעל גע־האַט, אז ער האָט געטראָפען דעם ריכטיגען וועג, אז ער האָט גע־עפענט אַ נייעם וועג אין דער אָפּערע־מוזיק. פון אַלע זייטען האָט מען איהם געלויבט ביז'ן הימעל און ערקלערט פאר דעם גרעסטען אָפּערן־קאָמפּאָזיטאָר. די מאָטיווען פון „ראָבערט־טייוועל" האָט מען געקענט הערען אין פּאַריז און שפּעטער אין אַנדערע שטעדט אויף יעדען ווינקעל, און זאָגאר יעצט — ווער האָט ניט געהערט זינגען אַן אריע פון דיזער פּאָפּולערער אָפּערע? נאָר אין דייטשלאַנד האָט מען איהם נאָך אַלץ ניט געוואָלט אנערקענען און מען האָט אויף איהם געגאָסען פעך און שוועבעל. דער ערפאָלג פון „ראָ־בערט־טייוועל" האָט נאָך מעהר אויפגעבראַכט די דייטשע קריטי־קער. זיי האָבען נאָר געזוכט אָנצוצייגען אויף די פעהלערען און די שוואַכע זייטען פון דיזער אָפּערע, און מען דאַרף ניט זיין א מוזי־קאַנט אָדער א מוזיקאַלישער קריטיקער, אום צו געפינען דאָרטען חסרונות; אָבער זיי האָבען ניט פערשטאַנען אָדער ניט געוואָלט

פערשטעהן איהרע גוטע זייטען און ספּעציעל דעם דראמאטיזמוס פון דער מוזיק.

מעיערבעער׳ס ביטערסטע געגנער אין דייטשלאַנד זיינען גע־ווען שומאַן און מענדעלסזאָהן־באַרטהאָלדי,ביידע גרויסע זשעניען. זיי האָבען איהם ניט געקענט פערגעבען וואָס ער האָט זיך אָבגע־טרייסעלט פון דער דייטשער מוזיק. זייער מוזיק האָט געטראָגען א גאַנץ אַנדער כאַראַקטער. שומאַן האָט זיך בעזאָנדערס בעריהמט געמאַכט מיט זיינע ליעדער; מענדעלסזאָהן־באַרטהאָלדי מיט זיינע קאָנצערט־שטיקער און אָראַטאָריעס. זייער מוזע איז יעדענפאַלס ניט געשאַפען געוואָרען פאַר אָפּערעס. מענדעלסאָהן־באַרטהאָלדי, וועלכער איז טריי געבליבען צו דער דייטשער שולע, האָט אזוי גע־שריעבען וועגען „ראָבערט־טייוועל“:

„דאָ געהט יעצט שטענדיג מעיערבעער׳ס „ראָבערט־טייוועל“ מיט גרויס ערפאָלג. דער טהעאַטער איז פול, און די מוזיק געפעלט אַלעמען. דיזע אָפּערע איז אַ געמישעכץ פון אַלערליי סצענען, וואָס אַזעלכע האָב איך נאָך אין מיין לעבען ניט געזעהן. ווער עס קען נאָר טאַנצען, זינגען און שפּיעלען אין פּאַריז, טאַצט, זינגט און שפּיעלט דאָרטען. דער סוזשעט איז א ראָמאַנטישער, דאָס הייסט, דער טייוועל בעווייזט זיך, (דאָס איז גענוג פאַר דעם ראָמאַנטיזמוס און די פאַנטאַזיע פון די פּאַריזער). אָבער ער איז דאָך זעהר א שלעכטער, און ווען ניט די צוויי סצענען פון פערפיהרונג, וואָלט ער אויך קיין עפעקט ניט געמאַכט. דיזער טייוועל איז א קלעגלי־כער טייוועל, ער ערשיינט אין דעם קאָסטיום פון אַ ריטער און הייסט בערטראַם. אויף אַזאַ קאַלטע און אויסגעקוועטשטע פיגור קען איך מיר גאָר ניט פאָרשטעלען אירגענד וועלכע מוזיק, דאַרום געפעלט מיר ניט דיזע אָפּערע. זי איז דורכאויס קאַלט, אָהן א נשמה. איך האַלט זאָגאַר, אז זי איז ניט עפעקטפאָל. פּיעלע לויבען די מוזיק, אָבער דאָרטען, וואו עס איז ניטאָ קיין אמת און געפיהל, דאָרטען קען איך קיין מאָס ניט געפינען.“

דער געניאַלער קאָמפּאָזיטאָר פון „ליעדער אָהנע וואָרטע“ האָט דאָ געזאָגט א גרויסע וואַהרהייט; אָבער ער האָט פערגעסען, אז ניט

אלע מענשען זיינען גלייך אין זייערע געפיהלען און שטרעבונגען און אז דער גרויסער עולם זוכט ניט די וואהרהייט אין אָפּערעס. בערטראַם און ראָבערט־טייוועל זיינען פאַנטאַסטישע פּערזאָנען, און די גאנצע ליברעטאָ האַלט ניט אויס די מינדעסטע ערנסטע קריטיק; אָבער די אריען זיינען דאָך מערקווירדיג דראמאטיש און מעלאָדיש. דאָס פּובליקום איז ענטציקט געוואָרען פון דיזער אָפּערע גראדע צוליעב דיזע דראמאַטישע מוזיק און האָט זיך אין אַלגעמיין גאנץ ווענינג געקימערט אויב דער סוזשעט האָט עפּעס א טיעפען זינען.

מעיערבעער האָט יעדענפאלס אויך געהאַט דעם פערגניגען צו זעהען, ווי זיינע דייטשע קריטיקער האָבען געקריצעט מיט די ציינער אין מאַכטלאָזען כעס, ווען „ראָבערט־טייוועל“ איז אין 1832 אויפגעפיהרט געוואָרען אין בערלין מיט גרויס ערפאָלג. ער אַליין האָט דיריזשירט, און אין טהעאַטער האָט עס געדונערט מיט אפּלאָדיסמענטען נאָך יעדען אַקט, נאָך יעדער אריע, נאָך יעדען דועט. דער קעניג האָט איהם בעעהרט מיט דעם טיטול האָף־קאָמפּאָזיטאָר. נאָר איהם איז דאָן געוועזען צו ענג אין בערלין, עס האָט איהם געריסען נאָך פּאריז, און ווייטער האָט ער ניט געקענט פּערטראָגען די אַטאַקעס פון זיינע קריטיקער, וועלכע האָבען ניט גערוהט. דארום האָט ער זיך אין א קורצער צייט נאָך דער פאָרשטעלונג ווידער געזעגענט מיט זיין געבורטס־שטאָדט.

.7

„די הוגענאָטען“.

„ראָבערט־טייוועל“ האָט מיט אזא צויבערקראַפט געצויגען דעם עולם, דאָס די דירעקציאָן פון דער פאַריזער אָפּערע האָט באַלד בע־שטעלט ביי מעיערבעער׳ן אַ נייע אָפּערע אויף סקריב׳ס אַ ליברעטאָ אונטער דעם נאָמען „די הוגענאָטען“. ער האָט נאַטירליך גלייך אָנ־גענומען דעם פאָרשלאַג און האָט זיך אַ נעהם געטאָן צו דער אַרבייט מיט גרויס בעגייסטערונג. ער האָט זיך דאן געפיהלט דער גליק־ליכסטער מענש אויף דער וועלט. זיין גרויסער עהרגייץ איז בעפרי־דיגט געוואָרען. זיין נאָמען האָט געקלונגען איבער דער גאַנצער וועלט. זיין מוזע האָט דערגרייכט ביז צום הימעל, און דער ריעזי־גער ערפאָלג פון „ראָבערט טייוועל“ האָט איהם געגעבען מוטה און בעלעבט. דערצו נאָך איז די ליברעטאָ פון „די הוגענאָטען“ ניט דער ערך בעסער ווי די ליברעטאָ פון „ראָבערט־טייוועל“. סקריב האָט אויך געפיהלט, אז ער דארף שאַפען אזא ליברעטאָ, וואָס זאָל ווירקליך זיין היסטאָריש, דראמאַטיש און שפּאַנענד פאַר׳ן פּובליקום.

ניט אומזיסט האָט ער אויסגעקליבען די טראגישע צייט פון דער באַרטהאָלאָמעער נאַכט פאַר די מעכטיגע טענער פון מעיער־בעער׳ס מוזיק. דאָ האָט ער געקענט אָנשרייבען אַ ריהרענדע דראמא און בלייבען אויף אַ ווירקליך היסטאָרישען באָדען. אין „ראָבערט־טייוועל“ איז פון דער געשיכטע ניט געוועזען מעהר, ווי דער נאָמען פון דעם העלד; אָבער אין „די הוגענאָטען“ איז פאָרגע־שטעלט אַ ריכטיגע היסטאָרישע צייט. דאָרט ווערט איבערגעגע־בען דער געוואַלטיגער און בלוטיגער קאַמפף צווישען די קאַטאָליקען און פּראָטעסטאַנטען אין פראנקרייך אין 16טען יאהרהונדערט. אַ קאַמפף, וועלכער האָט אַרויסגערופען איינע פון די שרעקליכסטע בלוטפערגיסונגען אין דער געשיכטע — די אויסשלאַכטונג אין דער נאַכט פון 24טען אויגוסט, 1572, גענאַנט לכבוד דעם קאַטאָלישען הייליגען באַרטהאָלאָמעאוס: „באַרטהאָלאָמעער שחיטה“.

אזוי ווי אין „די הוגענאָטען“ האָט מעיערבעער בעזאָנדערס

ארויסגעוויזען זיין זשעניע, און אזוי ווי דיזע אָפּערע איז ניט נור זיין בעסטע און גלענצענדסטע ווערק, זאָנדערן אויך איינע פון די בעסטע אָפּערעס אין דער וועלט, אַזעלכע וואָס וועט וואהרשיינליך קיין מאָל ניט אראָבגעהן פון דער סצענע, וועלען מיר אין קורצען איבערגעבען איהר אינהאַלט.

די טראגעדיע איז ענטוויקעלט ארום דער ליעבע פון דעם הו־גענאָט (פּראָטעסטאַנט) ראַאול צו דער טאָכטער פון דעם פאַנאַטי־שען קאַטאָלישען פיהרער, גראַף סען־ברי.

דער ערשטער אַקט פאַנגט זיך אָן מיט א פעסט אין דעם שלאָס פון דעם קאַטאָלישען גראַף נעווער, וועלכער האָט אויך איינ־געלאַדען ראַאול'ן אלס צייכען פון פריעדען מיט די הוגענאָטען. די געסט פערברענגען די צייט זעהר לוסטיג און דערצעהלען געשיכ־טען, בעזאָנדערס פון זייערע ראָמאַנען. ראַאול דערצעהלט דאַן, אז גראדע ניט לאַנג צוריק האָט ער שפּאַצירענדיג בעגעגענט א טראָג־בעטעל, וועלכע איז בעפאלען געוואָרען פון א באַנדע יונגע בויאנעס. ער האָט זיך א לאָז געטאָן צו הילפע און האָט פעריאָגט די בויאנעס. נאָר ווי גרויס איז געוועזען זיין ערשטוינונג, ווען ער האָט אויף דעם טראָג־בעטעל דערזעהן אַ יונגע מיידעל פון בלענ־דענדע שעהנהייט. זי האָט אין איהם אויך גלייך אָנגעצונדען א פלאַם פון ליעבע; אָבער ביז יעצט וויים ער נאָך ניט ווער זי איז. נאָר דיזע ליעבעס־געשיכטען ווערען אונטערבראָכען דורך א דיענער, וועלכער זאָגט אָן דעם בעל־הבית, אז אַן אונבעקאַנטע וויל איהם זעהן אין גאָרטען. ער לאָזט זיך ניט לאַנג בעטען. ער האָט שוין ניט איין מאָל בעזיעגט ווייבערשע הערצער און ער איז זיכער, אז דאָס איז א נייער ראָמאַן. די געסט לויפען צו די פענסטער אַ קוק טאָן אויף דער אונבעקאַנטער דאמע, צווישען זיי אויך ראַאול, וועל־כער דערקענט צו זיין שרעק און פערצווייפלונג, אַז דאָס איז די רייצענדע מיידעל, וועלכע ער האָט געראַטעט פון די בויאנעס. אָבער ער האָט ניט פיעל צייט צו טראַכטען וועגען דעם, דען באַלד קומט אָן א פּאַזש פון דער קעניגין מאַרגאַריטע מיט אַ בריעף, אין וועלכען מען לאָזט איהם וויסען, דאָס פּאר זונען־אונטערגאַנג וועט קומען נאָך

איהם איהרער א שליח און וועט איהם אוועקפיהרען מיט פערבונ־
דענע אויגען אין איהר פּאַלאַץ. די געסט זיינען איהם זעהר מקנא,
רינגלען איהם ארום און בעגריסען איהם מיט אזא גליק. זיי מיי־
נען, אז די קעניגען זעלבסט האָט זיך אין איהם פערליעבט. בעזאָנ־
דערס פרעהט זיך זיין דיענער מאַרסעל, וועלכער איז א פערברענטער
הוגענאָט און איז זעהר צוגעבונדען צו זיין יונגען העְרר. דיזער
מאַרסעל שטעלט פאָר א טיפּ פון א פייערדיגען הוגענאָט, וואָס איז
בערייט צו געהן אין פייער און וואַסער פאר זיין גלויבען און זיין
פּאַרטיי. דער אקט ענדיגט זיך מיט דער סצענע, ווי פערמאַסקיר־
טע מענשען קומען נאָך ראַאול׳ן, פערבינדען איהם די אויגען און
פיהרען איהם אוועק צו דער קעניגין.

די געסט האָבען אָבער געהאַט א טעות, ווען זיי האָבען גע־
מיינט, אז די קעניגין האָט געוואָלט פערפיהרען א ליעבע מיט דעם
יונגען הוגענאָט. דער צוועק פון דער זאָנדערבאַרער איינלאַדונג,
וועלכע שטימט מיט די פיהרונגען פון יענער צייט, איז געווען פון
איהר זייט נאָר א פּאָליטישער. דאָס ערקלערט זיך אין צווייטען
אַקט, וועלכער פאַנגט זיך אָן מיט א לוסטיגע סצענע אין דעם גאָר־
טען פון דער קעניגין׳ס פּאַלאַץ אין שענאָנסאָ. איינינע האָפדאַמען
באָדען זיך, אנדערע לויפען אַרום און שפּיעלען זיך אין גאָרטען. די
קעניגין פיהרט אין דער צייט אַן ערנסטען געשפּרעך מיט איהר
געליעבטע האָף־פריילין וואַלענטינע, וועלכע גיסט אויס איהר האַרץ
וועגען איהר ליעבע צו ראַאול׳ן. זי דערצעהלט, אז זייט זי איז
גערעטעט געוואָרען פון דעם יונגען הוגענאָט, האָט זי אויפגעהערט
צו ליעבען איהר חתן גראַף נעווער. זיא איז דאַרום אוועק צו איהם
אין שלאָס בעטען איהם ער זאָל איהר בעפרייען פון איהר וואָרט.
די קעניגין פערשפּרעכט איהר הילפע, דען זי וויל פערבינדען די
קאַטאָלישע פריילין מיט א הוגענאָט, אום דורכדעם אָבצושוואַכען
דעם פּאַרטיי־קאַמפּף צווישען די קאַטאָליקען און פּראָטעסטאַנטען.
דאַרום הייסט זי עס ברענגען דעם העלד אין איהר פּאַלאַץ. באַלד
ווי ער ערשיינט פאר דער קעניגין, ערקלערט זי איהם איהר צוועק,
און ווען ער שטימט איין חתונה צו האָבען מיט א קאַטאָלישער פריי־

ליין, רופט זי צוזאמען איהרע האָף־קאוואלירען, דארונטער אויך די גראפען נעווער און סען־ברי. דער לעצטער שטעלט פאָר זיין טאָכ־טער ראאול׳ן, וועלכער טרייסעלט זיך אָב פון איהר, ווייל ער האָט איהר געזעהען אין נעווער׳ס גאָרטען. ער ענטזאגט זיך מיט איהר חתונה צו האָבען, און וואלענטינע, וועלכע פערשטעהט ניט די אור־זאכע, פאלט אין אָהנמאכט. איהר פאָטער און גראף נעווער פער־לאנגען אַן ערקלערונג. זיי זיינען העכסט אויפגעבראכט פאר אזא בעליידיגונג. ראאול ענטזאגט זיך אָבער און שווייגט. ער ווייס ניט, אז וואלענטינע איז געווען נעווער׳ס כלה, און ער וויל איהר ניט ארויסגעבען. זיי רופען איהם דאַן ארויס אויף א דועל; אָבער די קעניגין מישט זיך אריין און האלט אָב דעם דועל דורך דעם, וואָס זי הייסט ארעסטירען דעם יונגען הוגענאָט. אין דערזעלבער צייט זאָגט זי אָן די צוקאָכטע גראפען, אז דער קעניג פערלאנגט זיי זאָלען דעמזעלבען טאָג קומען אין פאריז. זיי ווילען ניט פאָהרען. אָבער זיי האָבען מורא ניט צו פאָלגען. זיי פערלאָזען דארום די קעניגין, נאָר זיי שווערען זיך אָבצורעכענען מיט דעם הוגענאָט.

דער דריטער אקט קומט פאָר אין פאריז. וואלענטינע, וועלכע האָט פערלאָרען די האָפנונג אויף ראאול׳ס ליעבע, לאָזט זיך איינ־רעדען פון איהר פאָטער חתונה צו האָבען מיט איהר פריהערען חתן גראף נעווער. אויף דער סצענע בעוויזט זיך א חתונה־פראָ־צעסיאָן, וועלכע קומט אריין אין א קירכע. וואלענטינע בעט גראף נעווער צו לאָזען איהר אליין אין קירכע נאָך דער צערעמאָניע, דען זי וויל בעטען ביי גאָט טרייסטונג און בערוהיגונג. אין הארצען האָט זי נאָך אלץ ליעב ראאול׳ן, אָבוואָהל זי דענקט, אז ער האָט איהר אָבגענאַרט און בעליידיגט. גראף נעווער גיט נאָך איהר ביטע און געהט ארויס פון קירכע צוזאמען מיט זיין שווער, גראף סען־ברי. נאָר ער שטויסט זיך באלד צוזאמען מיט מארסעל׳ן, וועלכער איז געקומען נאָך פאריז מיט זיין הערר ראאול. מארסעל דער־לאנגט דעם גראף סען־ברי א בריעף פון זיין הערר און ווערט א צו־ציטערטער, ווען ער דערוויסט זיך פון דעם גראף, אז דאָס איז אַן אויפפאָדערונג צו א דועל. ער בעשליסט גלייך אויפצופאסען, אז דער

דועל זאָל ניט געפּאָכטען ווערן. גראף סען־ברי זאָגט גאָר ניט זיין איי־
דים וועגען די אויפפאָדערונג, אום ניט צו שטערען זיין גליקליכע
חתונה. ער געהט אריין מיט זיינעם א מיטהעלפער אין דער קירכע,
וואו זיי בעשליסען אומצוברענגען ראאול׳ן. וואלענטינע דערהערט
זייער געשפּרעך און לויפט ארויס אין שרעק פון דער קירכע. דער־
זעהענדיג מארסעל׳ן, דערצעהלט זי איהם וועגען די פערשווערונג
אויף דעם לעבען פון זיין הערר, און ביידע מאכען אָפּ איהם צו רע־
טען. דערווייל קומט אָן ראאול און באלד נאָך איהם א באנדע
בעוואפענטע מענשען, וועלכע רינגלען איהם ארום און זיין טרייען
דיענער מארסעל. דאן הויבט מארסעל אָן צו שרייען און צו רופען
צו הילפע די הוגענאָטען, וועלכע קומען צולויפען און פאנגען אָן א
געפעכט מיט די קאטאָליקען. נאָר אין רעכטען מיטען פון דיזען
אלגעמיינעם קאמפף בעוויזט זיך די קעניגין מיט גראף נעווער,
וועלכער איז געקומען אָבנעמען זיין פרוי וואלענטינע. אוים אכ־
טונג צו דער קעניגין הערען די געגנער אויף זייער געפעכט און צו־
געהען זיך מיט סטראשונקעס און פיינדליכע אויסרופען.

אין פיערטען אקט ווייס שוין ראאול, אז וואלענטינע ליעבט
איהם. ער גנב׳עט זיך אריין אין איהר פּאלאץ, אום איהר צו ער־
קלערען די אורזאכע פון דער מיספערשטענדניס, צוליעב וועלכע זיי
זיינען ביידע אונגליקליך געוואָרען. זיי האָבען אָבער קיין צייט ניט
פאר ליעבע, דען גראדע קומען אָן פיעלע קאטאָלישע ארעליגע צו־
זאמען מיט די גראפען סען־ברי און נעווער. סען־ברי ערקלערט
זיי דעם פּלאן ווי אויסצושעכטען אלע הוגענאָטען. גראף נעווער
ענטזאגט זיך אנטייל צו נעמען אין אזא ניעדערטרעכטיגע פערשווע־
רונג. ער ערקלערט, אז זיין עהרע ערלויבט איהם ניט צו בעגעהן
אזא געמיינעם פערברעכען. ראאול, וועלכער ליגט די גאנצע צייט
בעהאלטען און הערט פון דעם פּלאן פון דער „בארטהאָלאָמעער
שחיטה“, וויל ביי די ערשטע געלעגענהייט אוועקלויפען אָנזאָגען
זיינע ברידער הוגענאָטען פון דער געפאהר און קעמפפען מיט זיי
צוזאמען אויף לעבען און טויט. וואלענטינע לאָזט איהם אָבער ניט
געהן, זי בעט איהם רחמים, מיט טרערען אין די אויגען, ער זאָל ניט

געהן אויף א זיכערען טויט. ער בלייבט שטעהן א מינוט, ניט ווי־סענדיג וואָס צו טאָן, נאָר ווען ער דערהערט פון גאס געשרייען פון אטאקע און קרעכצען פון די בעפאלענע אָפּפער, שפּרינגט ער ארויס דורך א פענסטער און לאָזט איבער זיין געליעבטע אליין.

דער פינפטער און לעצטער אקט שטעלט פאָר די שרעקליכע בארטהאָלאָמעער נאכט. וואלענטינע פאָלגט נאָך ראאול'ן און גע־פינט זיך דארום אין די רייהען פון די הוגענאָטען. איהר עלטער מאן פאלט אין א געפעכט, ווען ער וויל פערטהיידיגען מארסעל'ן, וועלכער קעמפּפט ווי א לייב. גראף סען־ברי איז דער אָנפיהרער פון א באנדע קאטאָלישע פאנאטיקער, וועלכע שעכטען הוגענאָטען אָהן ערבארמען. ער הייסט זיי שיסען אויף אלע הוגענאָטען, און איינע פון די ערשטע קוילען טרעפט גראדע זיין טאָכטער, וועלכע פאלט א טויטע.

דאָס איז א גרויסע דראמע, וועלכע ווערט מיט אנדערע איינ־צעלהייטען אויך געשפּיעלט אָהן מוזיק. מעיערבעער האָט זיך מיט בעגייסטערונג אָנגעכאפּט אָן אזא געלעגענהייט צו בעווייזען זיין דראמאטישע קראפט אין מוזיק. ער האָט געארבייט לײדענשאפט־ליך, און דער אונגעהייערער ערפאָלג פון דער אָפּערע איז געוועזן זיין פערדיענטע בעלוינונג. ווען מען וויל ריכטיג אורטהיילען מעיערבעער'ן און זיין מוזיק, דארף מען שטודירען דיזע אָפּערע, וועלכע איז זיין קרוינונגס־ווערק. ווען ער וואָלט מעהר גאָר ניט קאָמפּאָנירט, וואָלט ער זיך אונשטערבליך געמאכט בלויז מיט „די הוגענאָטען", אזוי ווי גונאָ מיט זיין בעסטע אָפּערע „פאוסט". דאָס זיינען אמת'ע בעגייסטערטע ווערק פון צוויי גרויסע מוזיקאלישע זשעניען.

די פראנצויזישע צייטונגען זיינען פול געוועזן מיט איינצעל־הייטען און בעריכטען וועגען דיזע גלאַנץ־אָפּערע נאָך לאנג איידער מען האָט איהר איבערגעגעבען די ארטיסטען צום שטודירען. אין דער צייט, ווען מעיערבעער האָט שוין אויסגעקליבען די ארטיסטען, נאטירליך, די בעסטע און פּאסענדסטע, האָט עס גראדע געטראָפען, אז זיין פרוי איז ערנסט קראַנק געוואָרען און האָט געמוזט אוועקגע־

פיהרט ווערען אין א קורבאַד. מעיערבעער האָט געהאַט אויסצו־
קלייבען צו צאָהלען 30.000 פראַנק שטראָף פאר ניט שטעלען די
אָפּערע אין צייט אָדער לאָזען זיין פרוי אין פרעמדע הענד. ער האָט
בעשלאָסען בעסער צו פערלירען 30.000 פראנק צו דער גרעסטער
אונצופריעדענהייט פון דער אָפּערע־דירעקציאָן. זיין פרוי האָט זיך,
צו אַלגעמיינער צופריעדענהייט, שנעל ערהאָלט, און אין פעברואר,
1836, האָט מען ענדליך געקענט געבען די ערשטע פאָרשטעלונג פון
„די הוגענאָטען". דער דירעקטאָר, וועלכער האָט פאָראויסגעזעהען
א גרויסען פערדיענסט, איז געווען גרויסמוטהיג גענוג אומצוקעה־
רען די 30.000 פראנק דעם איבערגליקליכען קאָמפּאָזיטאָר.

דער בעסטער און ערפאָלגרייכסטער נומער פון דיזער גלענ־
צענדער אָפּערע איז דער דועט פון ראַאול און וואלענטינא אין פיער־
טען אקט. דאָס ווערט אַנערקענט פון אַלע מוזיקאַלישע קריטיקער.
אָבער ערשט נאָך דער פאָרשטעלונג האָט מען זיך דערוואוסט, אז
דיזער דועט איז געשאַפען געוואָרען אין אַ הייסער מינוט גראדע
מיט אַ טאָג פאַר דער פאָרשטעלונג.

דאָס האָט פּאַסירט אַזוי: נאָך דער לעצטער אלגעמיינער
רעפעטיציע איז מעיערבעער געקומען צו זיין נאָהענטען פריינד
הוען זעהר אַ דערשלאָגענער און בלייכער.

— אה, די אָפּערע וועט דורכפאלען, האָט ער אויסגעשריען אין
פערצווייפלונג און האָט זיך אראָבגעלאָזען אויף א שטוהל אַן אויס־
געמאַטערטער. — אַלעס געהט קאַפּויר. נורי ערקלערט, אז ער וועט
קיינמאָל ניט זיין אין שטאַנד צו זינגען דעם לעצטען נומער פון
פיערטען אַקט, און אַלע גיבען עס צו. וואָס זאָל איך יעצט טאָן?

— ווארום זאָלט איהר ניט אָנשרייבען אַ נייע אריע? האָט
דער פריינד געפרעגט.

— דאָס איז אונמעגליך. סקריב ענטזאגט זיך צו ענדערן יעצט
אפילו איין וואָרט אין דער ליברעטאָ.

— אַזוי גאָר! וויפיעל ווערזען דאַרף מען האָבען?

— ניט פיעל, בלויז פיר די אנדאַנטע.

— גוט, ווארט נאָר דאָ עטליכע מינוט. איך וועל שוין אויפ־זוכען א פּאָעט.

עס איז שוין געוועזן 11 אוהר ביי נאַכט, אָבער מעיערבעער׳ס טרייער פריינד האָט זיך א לאָז געטאָן צום פּאָעט עמיל דעשאַן, וועמען ער האָט גראדע געפונען צו הויזע און האָט איהם גלייך מיטגעבראַכט. דער פּאָעט האָט זיך א נעהם געטאָן צו דער פעדער, און דער קאָמפּאָזיטאָר צו דער פּיאנאָ. אין אונגעפעהר פיער שטונדען איז אזוי געשאַפען געוואָרען א נייער דועט. מעיערבעער האָט אַן אויג ניט צוגעמאַכט דיזע נאַכט, און ווי נאָר עס האָט אָנגעפאַנגען צו טאָגען, האָט ער זיך אריינגעריסען צום זינגער נורי מיט׳ן דועט אין האַנד.

— פּרובירט נור זינגען, פּיעלייכט וועט אייך דיזער דועט געפעלען ווערען בעסער ווי דער ערשטער — האָט ער מיט גרויס אויפרעגונג אויסגעשריען.

דער פערשלאָפענער נורי האָט איבערגעקוקט דעם דועט, גענומען זינגען, און ווי נור ער האָט געענדיגט, האָט ער אַרומגעכאַפּט דעם קאָמפּאָזיטאָר און אויסגעשריען :

— אָט דאָס איז וואָס מען דאַרף ! דאָס הייסט אַן אונגעהייערער ערפאָלג ! איך פערזיכער אייך, איך שווער עס ! לויפט גלייך אָנשרייבען אלעס וואָס איז נויטיג פאר דעם אָרקעסטער. פערליערט ניט אַ מינוט !

דיזער דועט איז אַזוי געזונגען געוואָרען דעם זעלבען אבענד. איידער דער פאָרהאַנג האָט זיך אַראָבגעלאָזען נאָך דעם פיערטען אקט, איז דער קאַפּעלמייסטער גאַבענעק ארויפגעשפּרונגען אויף דער ביהנע אונטער די דונערנדע אַפּלאָדיסמענטען פון פּובליקום און האָט ארומגענומען ראַאול׳ן (נורי) און וואַלענטינע (מאַדאַם פאַלקאָן). אַלע צוזאמען, די זינגערס, די כאָריסטען און מוזיקאַנטען, האָבען ארויסגעטראָגען דעם קאָמפּאָזיטאָר אויף דער ביהנע און איהם מיט דער גרעסטער פריידע בעגריסט אין דער צייט, ווען דאָס גאַנצע פּובליקום האָט געשטורמט מיט אַפּלאָדיסמענטען און בראַוואָס.

אין דער גאַנצער וועלט האָט עס אין אַ קורצער צייט אָבגעקלונ־גען מיט די אריעס פון „די הוגענאָטען“. דיזע אָפּערע איז שנעל געוואָרען פּאָפּולער אין אַלע לענדער, אפילו אין דייטשלאַנד, וואו די קריטיקער זיינען געקראָכען פון הויט אָבצוקיהלען די בעגייסטע־רונג פון פּובליקום. דיזע קריטיקער האָבען וויעדער נור געזוכט פעהלערען און שוואכע זייטען, אָבוואָהל זיי האָבען געמוזט צוגעבען, אַז עס איז שווערער צו געפינען אזעלכע ווי אין „ראָבערט־טייוועל“.

אין זייער האַס צום „פּעררעטהער“, וועלכער האָט מיטגעריסען אַ וועלט פאַר זיין מוזיק, האָבען זיי ניט געוואָלט זעהען, אַז די אריען פון די הויפּט העלדען אין „די הוגענאָטען“ זיינען ניט נור מעלאָדיש און ריהרענד אין העכסטען גראַד, זאָנדערן ענטשפּרעכען אויך זייער כאַראַקטער. מען דאַרף ניט וויסען, צום ביישפּיעל, ווער מאַרסעל איז, מען קען איהם פערשטעהן נאָך די טענער און אריעס, וואָס מע־יערבעער האָט איהם אַריינגעלייגט אין מויל. דאָס נעמליכע קען מען זאָגען וועגען וואַלענטינע, סען־ברי און ראַאול. וואָס אנבעלאַנגט צום אויבען־דערמאָנטען רועט אין 4טען אקט, זאָ האָט אַ בעוואוסטער מוזיקאנט און קריטיקער ערקלערט, אַז „דאָס איז איינער פון די בעסטע שירים פון ליעבע. דער קאָמפּאָזיטאָר האָט עס ארויסגעריסען פון זיין האַרצען און אַ שליידער געטאָן צאַפּלענדיג אויף דער סצענע.“

שוין באַלד 60 יאָהר זיינען פאָראיבער נאָך דער ערשטער פאָרשטעלונג פון „די הוגענאָטען“, און דאָך בלייבט דיזע אָפּערע איינע פון די אנציהענדסטע און בעליעבטעסטע אין אַלע לענדער. ווער ווייסט וויפיעל מאָל זי איז שוין אויפגעפיהרט געוואָרען אין דער וועלט?

8.

זיין מוזיקאַלישע טהעטיגקייט אין בערלין.

אַ קורצע צייט נאָך דער אויפפיהרונג פון „די הוגענאָטען“ האָט מעיערבעער בעזוכט זיין מוטער אין בערלין און האָט אויסגעפונען א סיוזשעט פאר א נייע גרויסע אָפּערע. נאָך דיזען סיוזשעט האָט סקריב אָנגעשריעבען „די אפריקאנערין“. נאָר דיעזעס מאָל האָט מעיערבעער פערלאַנגט אזוי פיעל ענדערונגען, אז סקריב האָט פערלאָרען די געדולד און האָט זאָגאר געסטראַשעט מיט א פּראָצעס.

זיי וואָלטען זיך אין גאַנצען צוקריעגט, ווען מעיערבעער וואָלט ניט איינגעלאַדען געוואָרען פון פּרייסישען קעניג פריעדריך וויל־העלם צו פערנעמען דעם פּלאַץ פון גענעראַל־מוזיק־דירעקטאָר. אין דערזעלבער צייט האָט איהם דיזער קעניג אויך בעעהרט מיט אַ גרויסען אָרדען. מעיערבעער האָט אָנגענומען דיזע הויכע שטעלע, נאַטירליך ניט צוליב די געהאַלט (דאָס האָט בעטראָפען סך הכל 4000 טהאַלער, און מעיערבעער האָט עס געשאָנקען דעם אָרקעס־טער), נאָר אום צו ערגערען זיינע בייזע קריטיקער. ער האָט עס מיט רעכט בעטראַכטעט פאַר א זיעג נאָך די אונאויפהערליכע אַטאַ־קעס פון די דייטשע קריטיקער און קאָמפּאָזיטאָרען.

אין בערלין איז ער צו דער צייט געווען א ליעבלינג פון קעניג און פון גאַנצען פּובליקום. דער קעניג פלעגט איהם אָפטמאָל איינ־לאַדען צו זיך אויף א מאָהלצייט און זיי פלעגען זעהר אנגענעהם פערברענגען די צייט. די פּרינצען, פּרינצעסינען און פיעלע העפ־לינגע זיינען דאַן גראדע געווען ליעבהאָבערס פון מוזיק און זיי האָ־בען אויף איהם געקוקט ווי אויף א גאָט.

דאָך האָט עס איהם געצויגען נאָך פּאַריז, וואו דער קלימאַט האָט אויך געשטימט מיט זיין נאַטור. ער איז אימער געווען א שוואַכער, און אין בערלין האָט ער זיך פיעל ערגער געפיהלט ווי אין פּאַריז. דערצו נאָך איז ער ניט געווען געשאַפען פאַר א לעבען אין אַ קעניגליכען הויף, וואו אינטריגען ווערען אַ צווייטע נאַטור. ער האָט זיך דאַרום אָבגעזאָגט פון דעם אמט, אָנהאַלטענדיג נאָר דעם

טיטול, ווי דער קעניג האָט עס געוואונשען. ער האָט זיך ווידער בעזעצט אין פּאַריז, נאָר אויף א קורצע צייט פלעגט ער קומען נאָך בערלין צו דיריזשירען זיינע אייגענע אָפּערעס אָדער וויכטיגע קאָנ־צערטען אין קעניגליכען הויף. מען האָט איהם געהאַלטען פאר אַן אויסגעצייכענטען קאַפּעלמייסטער, נאָר ער האָט פיינט געהאַט אָנעקצונעהמען צופיעל צייט און די רעפּעטיציעס פלעגען איהם אויף זעהר ערגערן. „די רעפּעטיציעס פלעגען מיך אָפּט קראַנק מאַכען,“ האָט ער ערקלערט. דערצו האָט ער געפיהלט, אז ער איז א צו וויכער מענש צו האַלטען אין צוים די ארטיסטען. ער האָט פּראָטעסטירט געגען די בעהויפּטונג, אז א קאַפּעלמייסטער מוז זיין גראָב צו די ארטיסטען; אָבער ער האָט צוגעגעבען, אז מען מוז זיך אַזוי פיהרען, דאָס זיי זאָלען אכטען און ליעבען דעם קאַפּעלמייס־טער, אָבער אויך מורא האָבען פאר איהם.

ער איז געווען צו גוטהערציג און העפליך, אז מען זאָל פאר איהם זיך שרעקען. דערפאר האָט מען איהם זעהר שטאַרק גע־ליעבט. די מוזיקאנטען האָבען איהם איינפאך פערגעטערט, ווייל ער האָט זיי אויך פינאַנציעל געהאָלפען. ער האָט איבערהויפּט גרויסמוטהיג געשטיצט אַרטיסטען, קאָמפּאָזיטאָרען און דראַמאַ־טורגען, אַפילו זיינע געגנער. ער האָט, צום ביישפּיעל, אויסגע־פיהרט, אז די קאָמפּאָזיטאָרען און פערפאַסערס זאָלען קריעגען צעהן פּראָצענט פון די איינגאַהמען און אם וויינינגסטענס דריי נייע דייטשע אָפּערעס זאָלען געשטעלט ווערען יעדען יאָהר. ער פלעגט אויך אָפּט געבען קאָנצערטען פאר וואָהלטהעטיגע צוועקען.

ארום דער צייט האָט ער צום אנדענקען פון זיין פערשטאָר־בענעם ברודער קאָמפּאָנירט מוזיק צו דער טראַגעדיע „סטרוענזע“. דאָס איז געווען איינע פון די בעסטע פּאָעטישע ווערק פון זיין אונ־גליקליכען ברודער, און ער האָט אויך געוואָלט דערפרעהען זיין מוטער מיט פּאַסענדע מוזיק צו דיזער היסטאָרישער טראַגעדיע. (סטרוענזע איז געווען א ליבעראלער הויפּט־מיניסטער פון דענע־מאַרק, האָט געקעמפּפט געגען די יעזואיטען און איז געקעפּט געוואָרען אין 1772טען יאָהר.) דיזע מוזיקאַלישע שטיק איז אויפגעפיהרט

געוואָרען אין בערלין אין 1846; אָבער מעהר ווי די אָווערטורע ווערט יעצט ניט געשפּיעלט אויף קאָנצערטען. דיזע אָווערטורע געהערט צו די בעסטע אין דער מוזיק.

דער קעניג פריעדריך־ווילהעלם האָט איין מאָל געבעטען מעיערבעער׳ן קאָמפּאָנירען מוזיק צו א גריכישע טראגעדיע. דער קאָמפּאָזיטאָר האָט געמאַכט א פּראָבע, אָבער ער האָט עס באַלד אויפגעגעבען, דען ער האָט קיין לוסט געפיהלט דערצו. דאָס איז ניט געווען אין זיין כאַראַקטער. אין א בריעף צו זיינעם א פריינד שרייבט ער וועגען דעם אזוי: „ניין, איך האָב קיין חשק צו שרייבען מוזיק צו קלאַסישע טראגעדיען און סיוזשעטען, ווי מענדעלסזאָהן. אריינגעבען אונזערע מאָדערנע מוזיק די העלדען פון די אַלטע צייטען איז, נאָך מיין מיינונג, אַן אונזין. די יעצטיגע פּאָעטען און קאָמפּאָזיטאָרען, וואָס האָבען פּרובירט זייערע קרעפטען אין קלאַסישע סיוזשעטען, האָבען אונז ניט פאָרגעשטעלט גריעכען, רוימער און אַלט־דייטשע העלדען, זאָנדערן אַזעלכע מאָדערנע מענשען, ווי מיר זיינען. ווען מען וויל שאַפען אַזאַ מוזיק, ווי די גריכען און רוימער האָבען געהאַט, איז עס איינפאַך לעכערליך און צייגט נאָר אויף אונוויסענהייט וועגען די געשיכטע פון קולטור. די אַמאָליגע פעלקער האָבען ניט געהאַט אזא מוזיק, וועלכע מען זאָל ווי ניט איז קענען פערגלייכען מיט אונזערע.“

מעיערבעער איז דאָ געווען אַזוי איינזייטיג, ווי מענדעלסזאָהן און שומאַן, וועלכע האָבען איינפאַך ניט געקענט פערטראָגען זיין מוזיק. ער האָט ניט געוואָלט נעהמען אין אַנבעטראַכט, אז דער פּאָעט און קאָמפּאָזיטאָר דריקען שטענדיג אויס אין זייער ווערק דאָס, וואָס זיי פיהלען אליין. ווען מיר הערען מענדעלסזאָהן׳ס אַן אראַטאָריע, צום ביישפּיעל, „אליהו הנביא“, פערשטעהען מיר גאַנץ גוט, אַז אליהו מוז אויסדריקען זיינע געפיהלען אין מוזיקאַלישע טענער אַנדערס, ווי ראַאול אין „די הוגענאָטען“. מיר פערלאַנגען נאָר, אַז דער קאָמפּאָזיטאָר זאָל ווי ווייט מעגליך זיין טריי צו דעם כאַראַקטער פון זיינע העלדען און אונז עס מאַכען פיהלען. מעיערבעער׳ס גייסט איז איינפאַך געווען ווייט פון קלאַסישען און עס

האָט איהם געצויגען פאַרצושטעלען מאָדערנע כאַראַקטערען און בילדער.

צו דער צייט האָט ער קאָמפּאָנירט די אָפּערע „דער לאַגער אין סילעזיען“, וועלכע איז געשפּיעלט געוואָרען ביי דער ערעפנונג פון נייען אָפּערן־טהעאַטער אין בערלין. די ליברעטאָ איז געשריעבען געוואָרען פון א דייטש און די מוזיק איז קאָמפּאָנירט געוואָרען נאָך דער דייטשער שולע. דארום האָט דיזע אָפּערע, וועלכע בעציהט זיך אויף געוויסע פּאַסירונגען אין דעם לעבען פון פריעדריך דעם גרויסען, וויינינגער ערפאָלג געהאַט אויסערהאַלב דייטשלאַנד. שפּעטער האָט מעיערבעער איהר געענדערט אזוי, אז פון פריעדריך דעם גרויסען איז געוואָרען פּעטער דער גרויסער, און די דייטשע העלדען זיינען אומגעוואַנדעלט געוואָרען אין רוסישע. מען האָט דאן אויפגעפיהרט די אָפּערע אין פּאַריז און אין פיעלע אנדערע ערטער אונטער דעם נאָמען „נאָרד־שטערן“.

אין 1847 האָט ער בעזוכט לאָנדאָן, וואו ער האָט דיריזשירט זיינע אָפּערעס, און נאַכהער האָט ער זיך צוריקגעקעהרט אין בערלין, וואו ער האָט געהאָלפען אויפפיהרען ריכאַרד וואגנער׳ס אָפּערע „ריענזי“. טראָץ דיזע געפעליגקייטען האָט איהם שפּעטער דיזער יודענפיינדליכער קאָמפּאָזיטאָר ניט נאָר אונגערעכט קריטיקירט, זאָנדערן אויך געמיין געזידעלט.

.9

„דער פּראָפעט“.

נאָך דער פאָרשטעלונג פון וואגנער׳ס „ריענזי“ אין בערלין איז מעיערבעער אוועק נאָך פאריז צו שטעלען זיין אייגענע אָפּערע. דאָס איז געווען דער „פּראָפעט“, וואָס ווערט מיט רעכט אָנגענומען אלס זיין בעסטע אָפּערע נאָך „די הוגענאָטען“. די ליברעטאָ איז אָנגעשריעבען געוואָרען פון סקריב׳ן, מיט וועלכען דער קאָמפּאָזיטאָר האָט געשלאָסען שלום. די ליברעטאָ פון „פּראָפעט“ איז געשריע־בען נאָך סקריעב׳ס געשמאַק און דראמאטישער קונסט. דער אינ־האַלט איז א דראמאטיש־היסטאָרישער. איינע פון די מערקוויר־דיגסטע פּאסירונגען אין דער געשיכטע פון דייטשלאנד ווערט דאָר־טען געשילדערט. דאָס איז נעמליך דער אויפשטאנד פון די בויערן געגען די פּריצים אונטער דער פיהרונג פון דער רעליגיעזער סעקטע אַנאַבאַפּטיסטען אין 16טען יאהרהונדערט. זיי זיינען געווען האַנאַ־טיקער מיט סאָציאַל־פּאָליטישע שטרעבונגען. ספּעציעל האָבען זיי אונטערגעהעצט די בויערן געגען די פּריצים אום אַליין צו ווערען הערשער.

אונטער דער לייטונג פון זייער הויפּט־פיהרער אָדער פּראָפעט מאַטהעאוס האָבען זיי איינגענומען די שטאָדט מיונסטער און פער־יאָגט פון דאָרטען דעם קאטוילישען ביסקופּ. נאָך זיין טויט איז דער פּראָפעט פון די אַנאַבאַפּטיסטען געוואָרען א געוויסער יאָהאַן, וועלכער איז בעקאַנט אין דער געשיכטע אונטער דעם נאָמען יאָהאַן פון לעידען, ווייל ער איז געבאָרען געוואָרען אין דער שטאָדט לעי־דען. מען ווייס ניט אויף זיכער, אויב ער איז פריהער געווען א שענקער אָדער א שניידער; נאָר אין די רייהען פון אַנאַבאַפּטיסטען האָט ער זיך אזוי אויסגעצייכענט, אז ניט נאָר האָבען זיי איהם אנ־ערקענט פאר זייער הויפּט־פּראָפעט, זאָנדערן איהם נאָך ערלויבט צו זאלבען זיך אלס קעניג. מיט די גרעסטע צערעמאָניעס איז ער גע־קרוינט געוואָרען אין מיונסטער, וואו ער האָט געהערשט ווי אן אזיאטישער דעספּאָט. ער האָט געפּרעדיגט קאָמוניזמוס ניט נאָר

פון אייגענטהום, זאַנדערן אויך פון פרויען. זיינע אנהענגער האָבען זיך צולאָזען איבער אלע שטעדט און דערפער ארום צו פּרעדיגען די רעליגיעזע, פּאָליטישע און קאָמוניסטישע שטרעבונגען פון זייער סעקטע.

דער פעריאָגטער ביסקופּ האָט צוזאמענגעקליבען א מחנה און בעלאַגערט די שטאָדט. יאָהאַן פון לעידען האָט מוטהיג געקעמפּפט און איז איינפאך פערגעטערט געוואָרען פון די אַנאַבאַפּטיסטען און איבערהויפּט פון פּראָסטען פאָלק. ענדליך איז ער פערראטהען גע־וואָרען פון איינעם פון זיינע אדיוטאַנטען און איז אויסגעגאַנגען נאָך שרעקליכע פּייניגונגען אין 1536טען יאָהר.

די גאַנצע בעוועגונג איז נאכהער אונטערדריקט געוואָרען אין טייכען בלוט. וועגען זיין פּערזאָן ווייס מען גאַנץ ווייניג. זיינע געגנער האָבען איהם זיכער ניט ווייניג פערלוימדעט. זיי האָבען איהם פאָרגעשטעלט אלס אן אויסוואורף און דערצעהלט, אז ער האָט אין זיין פּאַלאַץ איינגעפיהרט א גרויסען הארעם אזוי ווי א טערקי־שער סולטאַן. עס איז גיכער אָנצונעהמען, אז ער איז געווען א פאַ־נאטישער אַנאַבאַפּטיסט, וואָס האָט געוואָלט פערבעסערען די לאַגע פון די אונגליקליכע בויערן דורך די איינפיהרונג פון רעליגיעז־קאָמו־ניסטישע געמיינדען.

יעדענפאַלס האָט זיך סקריב זעהר פיין בענוצט מיט דיזע מערקווירדיגע היסטאָרישע פּאַסירונגען פאר זיין ליברעטאָ און מע־יערבעער נאָך בעסער פאר זיין מוזיק. צוליעב סצענישע עפעקטען האָט זיך סקריב אָפּט אָבגעזאָגט פון היסטאָרישע וואהרהייט און איז פערקראָכען אין פאַנטאַזיעס. בעזאָנדערס דער לעצטער אקט, וואו עס ווערט פאָרגעשטעלט, ווי יאָהאַן פון לעידען ווערט געטויטעט אונטער די חורבות פון זיין פּאַלאַץ אין רעכטען מיטען פון א לוסטי־גען פעסט, שטימט גאָר ניט מיט די געשיכטליכע פאַקטען. דער־פאר איז אָבער די סצענע זעהר עפעקטפאָל און „נעהמט דאָס פּובליקום".

מעיערבעער האָט ווידער ארויסגעצייגט זיין זשעניע אין דראַ־מאַטישע מוזיק; אָבער טראָץ דעם, וואָס פיעלע שטעלען זיינע

בריליאנט און די אריעס זעהר ריהרענד און כאראקטעריסטיש, פיהלט מען דאָך, אז די מוזע האָט אין אלגעמיינען ניט אזוי בע־גייסטערט דעם קאָמפּאָזיטאָר ווי ביי „די הוגענאָטען“. די מערק־ווירדיג גלענצענדע סצענישע עפעקטען פערדעקען אָפּט שוואכע מוזי־קאלישע טהיילען אין דיזער אָפּערע.

יעדענפאלס האָט דער „פּראָפעט“ ניט וויינינער ערפאָלג גע־האט ווי „די הוגענאָטען“. אין צייטונגען, אין קאפעס, אין סאלאָ־נען האָט מען אזוי פיעל גערעדט ווענען מעיערבעער׳ס נייע אָפּערע וואָס וועט נאָך איבערטרעפען אין גלאנץ „די הוגנאָטען“, אז דאָס פובליקום האָט געשטורמט דעם טהעאטער צו קריגען בילעטען.

ראָסיני׳ס קנאה, „קלאַקערס“ און „געגעצערס“.

זיין רייכטהום האָט געגעבען מעיערבעער׳ן די מעגליכקייט צו שטעלען זיינע אָפּערעס מיט אזא גלאַנץ און לוקסוס, וועלכע זיינען געוועזען גאַנץ אונגעוועהנליך אין יענער צייט. ער פלעגט זיך לאָזען קאָסטען א סך געלד ניט נאָר צו קריגען די בעסטע ארטיסטען און דעקאָראַציאָנען, זאָנדערן אויך צו האָבען זיינע זשורנאַליסטען, וועלכע פלעגען פערנאַנדערפּויקען בעצייטענס, וואָס ער האָט נור געוואָלט. מיט דער הילפע פון זשורנאַליסטען און מוזיקאַלישע קריטיקער פלעגט ער שטענדיג קענען געווינען דאָס פּובליקום אויף זיין זייט און שאַפען דיא עפענטליכע מיינונג. מען זאָגט, אז ער האָט אָרגאַניזירט א גאַנצע קאַנצעלאַריע׳ צו רעקלאַמירען זיינע אָפּערעס. היינריך היינע, וועלכער האָט איהם פערעהרט פאַר זיין טאַלאַנט, מאַכט פון דעסטוועגען שפּאַס וועגען דיזע זיינע שוואַכע זייט. „מעיערבעער,“ שרייבט ער, „איז ניט נאָר דער מוזיקאַלישער דירעקטאָר, זאָנדערן אויך דער קאַפּעלמייסטער פון זיין שם. ער דערלאַנגט נאָר א מאַך מיט׳ן קאָפּ, און אלע טרומייטערס פון די גרויסע צייטונגען בלאָזען זיינע שבחים; ער גיט נאָר א מאַך מיט׳ן אויג, און אלע פידלען שפּיעלען איהם א ליבּ־געזאַנג; ער דערלאַנגט נאָר א שמייכעל, און אלע פּויקעלאַך פון די פּעליטאָניסטען פערהילבען די וועלט מיט זיין נאָמען.“

דער רעזולטאַט דערפון איז געוועזען, דאָס זיינע אָפּערעס האָבען איבעראַל געצויגען מאַסען מענשען און זיינען איבעראַל באַלד געשפּיעלט געוואָרען, וועהרענד אנדערע גרויסע קאָמפּאָזיטאָרען האָבען געמוזט אויסשטעהן פיעל צרות און לאַנג וואַרטען ביז זייערע אָפּערעס פלעגען דערלעבען צו זעהען דעם שיין פון דער ביהנע. נאַטירליך, זיי האָבען איהם מקנא געוועזען, און פיעלע פון זיינע פריינד זיינען געוואָרען זיינע ביטערע שונאים, ווען זיין שטערן האָט איבער־געגלאַנצט זייערע. אפילו דער געניאַלער ראָסיני האָט ניט געקענט פערטראָגען, וואָס זיין „שילער“ האָט איהם אריבערגעיאָגט, און ביי

יעדער געלעגענהייט פלעגט ער איהם זוכען קליין צו מאכען און זאָ־גאָר צו זידלען. ראָסיני האָט דערביי געצייגט, אז זיין פראָסטע אָב־שטאַמונג רופט זיך אָב אין איהם. דער גוטהערציגער און אריסטאָ־קראטישער מעירבעער האָט זיך געהיט צו זאָגען א בייז וואָרט וועגען ראָסיני. ער פלעגט איהם שטענדיג אָבגעבען דעם גרעסטען כבוד. ער פלעגט איהם אין געשפרעכען און בריעף רופען: „געטליכער“ אָדער „אונשטערבליכער מאַעסטראָ“.

נאָר דאָס האָט פון רעסטוועגען איהם ניט אָבגעהאַלטען אונ־טערצושיקען „גענעצערס“, ווען מען פלעגט שפּיעלען ראָסיני׳ס אָפּע־רעס. ווי בעוואוסט, איז אין פּאַריזער טהעאַטערס איינגעפיהרט צו האַלטען געדונגענע בראווא־קלאַפּערס, גענאַנט „קלאַקערס“, אום אויפצומונטערן די ארטיסטען און ארויסהעלפען די פערפאסערס. מעירבעער האָט אויפגעהאַלטען א סך „קלאַקערס“ ניט נאָר, אום אַרויסצורופען וואָס מעהר אַפּלאָדיסמענטען פון פּובליקום, זאָנדערן אויך צו בעזיעגען די „גענעצערס“, וואָס זיינע געגנער פלעגען דינ־גען. ארום יענער צייט האָט מען אָנגעפאַנגען צו געברויכען חברה, וועלכע פלעגען „גענעצען“ ביי פּאָרשטעלונגען, פּאַר אַ בילעט אָדער א פּאָר פראנק אַן אבענד, אום דורכצוברענען א דראמע, א קאָמעדיע אָדער אַן אָפּערע. צווישען די „קלאַפּערס“ און „גענעצערס“ פלעגט אָפט געפיהרט ווערען א לעבהאַפטער קאמפף, וועלכער פלעגט זעהר אַמוזירען דאָס פּובליקום.

מען דערצעהלט, אז איין מאָל, ווען מען האָט אויפגעפיהרט ראָסיני׳ס אָפּערע „סעמיראמידא“, איז מעירבעער אליין געקומען שפּיעלען די ראָלע פון אַ „גענעצער“. אין דער צייט, ווען די אַר־טיסטין באָזיאָ האָט געזונגען די בעריהמטע אריע פון „סעמיראַמי־דא“, האָט ער זיך אומגעקעהרט אין זיין לאָזשע מיט׳ן רוקען צו דער סצענע און האָט אָנגעפאנגען צו אַפּלאָדירען, אום צו ציינען, אז ער מיינט נאָר צו בעעהרען די פיינע זינגערין. נאכהער האָט ער זיך געמאכט, אזוי ווי ער איז איינגעשלאָפען פון דער מוזיק. איינער האָט דאַן בעמערקט אין שפּאַס: „בעטראַכט נאָר ווי מעירבעער שפּאָרט זיך איין א „גענעצער“.

ראָסיני איז שליסליך אזוי אין כעס געוואָרען, אז ער האָט מעיערבעער'ן גערופען יודע. איינמאָל, ווען דער דירעקטאָר פון דער פאריזער אָפּערע האָט געבעטען ראָסיני'ן אָנצושרייבען א נייע אָפּערע, אום איהם צו טרייסטען נאָך מעיערבעער'ס אונגעהויערען ערפאָלג, האָט ער אויסגערופען: „ניין, איך וועל בעסער אָבוואַרטען ביז די אידען וועלען ענדיגען זייער טיוולישע חתונה." מען בעהויפּטעט, אז מעיערבעער האָט זיך צו־וויינט, ווען מען האָט איהם איבערגעגעבען ראָסיני'ס ווערטער. ער איז איבערהויפּט געווען זעהר עמפּפינדליך, און יעדע בעליידיגונג, בעזאָנדערס וועגען זיין אידישע אָבשטאַמונג, פלעגט איהם זעהר קריינקען און מאַנכעס מאָל אויך ארויסרופען טרערען אין זיינע אויגען.

נאָר אלע זיינע קריטיקער און געגנער זיינען געווען מאַכטלאָז געגען איהם. ווען ער וואָלט ניט געווען אַזוי עמפּפינדליך צו יעדען וואָרט געגען איהם, וואָלט ער זיך איינפאך געקענט אויסלאכען פון זייער צאָרן, וועלכער איז מייסטענס ארויסגערופען געוואָרען פון קנאה. דאָס פּובליקום האָט פעסט געהאַלטען מיט איהם. מען האָט איהם געטראָגען אויף די הענד, בעשאָטען מיט בלומען, פערגעטערט. וואָס קען דען נאָך מעהר צופריעדענשטעלען אַן ארטיסטישע נשמה? ערפאָלג, א גרויסער נאָמען, פערעהרונג, וועלכע ברענגט אויך רייכטהום — דאָס איז די העכסטע, אויב ניט די איינציגע שטרעבונג פון אַלע קינסטלער.

קיין קאָמפּאָזיטאָר האָט ניט געהאַט אזוי פיעל עהרע ביים לעבען, אפילו ניט ראָסיני, ווי מעיערבעער. מען האָט איהם אויך בעשאָטען מיט אָרדענס פון אַלע לענדער. דער אוניווערזיטעט פון יענא האָט איהם נאָך בעעהרט מיט דעם טיטעל דאָקטאָר פילאָזאָפיע פאַר זיינע גרויסע לייסטונגען אין דער מוזיק. מיט דיזען מיטעל האָט ער בעזאָנדערס שטאָלצירט.

.11

זיין מוטער'ס טויט און זיינע לעצטע ווערק.

די צייט האָט זיך גערוקט און האָט ארויפגעלעגט איהר שווע־רען און אונפערמיידליכען שטעמפּעל ניט נור אויף מעיערבעער'ס ווערק, זאָנדערן אויך אויף זיין קערפּער און געזונד. די אויפרעגונג פאַר און נאָך יעדע אָפּערע, זיין אונערזעטליכע יאָגענעס נאָך וואָס מעהר ערפאָלג און בעריהמטהייט האָט זיך גאָר ניט פרעהליך אָבגע־רופען אויף זיין שוואכען גוף. ער האָט געמוזט אָפט פאָהרען זיך קורירען אין בעדער און זיך אויסרוהען. זיין ליעבלינגס קור־אָרט איז געוועזען ספּאַ אין בעלגיען פון איין אָפּערע ביז צו דער אנדערער פלעגט אַלץ פאַראיבערגעהן א לענגערע צייט. דאָס איז אָבער ניט געקומען בלויז דורך די נאַטירליכע אָבשוואַכונג פון זיין מוזע מיט די יאָהרען, זאָנדערן אויך דורך פערשיעדענע אומשטענדען. ער האָט אייגענטליך קיין מאָל ניט אויפגעהערט צו ארבייטען, ער איז אימער געוועזען בעשעפטיגט. אויב ער האָט ניט קאָמפּאָנירט, האָט ער די־ריזשירט זיינע אָפּערעס און אויך געגעבען קאָנצערטען.

נאָך די ערשטע פאָרשטעלונג פון „פּראָפעט" האָט ער ביס־לעכווייז געאַרבייט צו ענדיגען די אָפּערע „אפריקאַנערין", וועלכע ער האָט מיט לאַנגע יאָהרען צוריק אָנגעפאנגען און וועלכע איז ערשט אויפגעפיהרט געוואָרען נאָך זיין טויט. עס איז איהם זעהר שווער אָנגעקומען צו קאָמפּאָנירען דיזע גרויסע אָפּערע אין די על־טערע יאָהרען. די מוזע, וועלכע האָט איהם אזוי קרעפטיג בעגייס־טערט, ווען ער האָט געשריעבען „די הוגענאָטען", האָט איהם אַלץ מעהר פערלאָזען. ער האָט געשריעבען מיט די לעצטע קרעפטען „די אפריקאַנערין".

אין דער זעלבער צייט האָט ער קאָמפּאָנירט פערשיעדענע מו־זיקאַלישע שטיקער, געוועהנליך פאַר קעניגליכע פעסטליכקייטען אין פרייסען. צום ביישפּיעל: צו דער חתונה פון דער פּרייסישער פּרינצעסין קריסטינע האָט ער אָנגעשריעבען דעם „פאַקעלטאַנץ"; צו דער זילבערנער האָכצייט פון קעניג ווילהעלם דער 4טער — א

קאַנטאַטאָ; צו דער עפנונג פון פריעדריך דעם גרויסענס מאָנומענט — א געוויסע מוזיקאַלישע שטיק, וועלכע איז נאַכהער אויפגעפיהרט געוואָרען אין פערשיעדענע שטעדט מיט גרויס ערפאָלג אונטער דעם נאָמען „אָדע צו יופיטער".

דעם 87טען געבורטסטאָג פון זיין מוטער האָט ער בעעהרט מיט מוזיק אויף דעם 31טען קאַפּיטעל תהלים. דיעזע קאָמפּאָזיציאָן איז געשפּיעלט געוואָרען אויף א קעניגליכען קאָנצערט אין פּאַלאַץ פון פּאָטסדאַם. אין 1854 האָט ער פערלאָרען זיין הייסגעליעבטע מוטער, און דאָס האָט זיך זעהר שמערצליך אָבגערופען אויף זיין געמיטה און געזונד. דיזע ערעלע פרוי איז בעערדיגט געוואָרען מיט גרויסע צערעמאָניעס. קינסטלער, ליטעראַטען און אויך שטאָדט־בעאַמטע האָבען אנטהייל גענומען אין דער לויה פּראָצעסיאָן, וועל־כע איז געשלאָסען געוואָרען פון א מאַסע אידען און אָרימע לייט פון אַלע נאַציאָנען.

אום צו צערשטרויען זיין טרויער, האָט ער זיך גענומען צו רע־ליגיעזע מוזיק. דאָס פלעגט ער געוועהנליך טאָן, ווען ער פלעגט פיהלען שלעכט און טרויעריג. אין רעליגיעזע מוזיק פלעגט ער גע־פינען א טרייסט, אָבוואָהל ער איז דערצו ניט געשאַפען געוואָרען און האָט זיך דערמיט גאַנץ וועניג אויסגעצייכענט.

ווען ער האָט זיך בערוהיגט און געפיהלט בעסער אין געזונד, האָט ער זיך גאָר א נעהם געטאָן אָנצושרייבען א לייכטע אָפּערע נאָך א גאַנץ אַנדער מוסטער. דער רעזולטאַט פון דיזער ארבייט איז די אָפּערע „דינאָרא, אָדער דער יום טוב פון פּלאָערמעל", וועלכע ווערט נאָך אויך יעצט געשפּיעלט, בעזאָנדערס ווען א גרויסע פּרי־מאַדאָנאַ וויל צייגען איהר שטימע אין קאָלאָראַטור. די שווערע ראָלע פון דינאָרא איז געווען ווי געמאָסטען פאַר אדעלינא פּאַטטי, וועלכע פלעגט איהר ליעב האָבען צו שפּיעלען.

דיזע אָפּערע אונטערשיידעט זיך זעהר שטאַרק פון אַלע מעיער־בעער'ס ווערק. ניט נאָך דער מוזיק און ניט נאָכ'ן אינהאַלט איז זי עהנליך צו זיינע גרויסע היסטאָרישע אָפּערעס. דער סוזשעט איז א פאַנטאַסטישער, אַרויסגענומען פון א דאָרפישע לעגענדע. די

העלדין דינאָרא איז א דאָרף־מיידעל, וועלכע איז ניט נאָר אָרים, נאָר ליידעט אויך פערשיעדענע צרות. איהר הייזעל ווערט פער־ברענט פון א בליץ אין דער צייט, ווען זי געהט אוועק מיט איהר געליעבטען צו א הייליגען קלויסטער. זי ווערט אזוי אָרים, אז איהר געליעבטער ווארפט זי אוועק און טראָגט זיך אָב מיט אן אלטען מאַן, וועלכער פערשפּרעכט איהם אין א יאָהר ארום צו צייגען דעם אָרט, וואו עס געפינט זיך א גרויסער אוצר. פון האַרץ־קלעמענעס געהט זי אראָב פון זינען, בלאָנדזשעט מיט א ציגעלע איבער די פעלדער, וועלדער און בערג, טאַנצט מיט איהר שאטען, זינגט משוגענע ליעדער און וואַרט אלץ אויף איהר געליעבטען. גראדע ווען ער קומט אויסגראָבען דעם פערשפּראָכענעם אוצר, ברעכט אויס א שטורם, און דינאָרא לויפט זוכען איהר ציגעלע איבער א בריק, וועלכער פאַלט איין. איהר געליעבטער רעטעט איהר אין דער רעכטער מינוט, און די מעשה ענדיגט זיך גליקליך. דינאָרא ווערט קלאָר און האָט התונה מיט איהר געליעבטען.

די מוזיק ענטשפּרעכט דיזער פאַנטאַסטישער ליברעטאָ. איי־ניגע אריעס זיינען זעהר שעהן און גלענצענד. בעזאָנדערס אנצי־הענד איז די ראָלע פון דינאָרא. מעיערבעער האָט אָנגעווענדעט זיין גאַנצע קונסט צו שאַפען אַ פּראָבע־ראָלע פאַר א פיינע קאָלאָראַ־טור־סאָפּראַנא, און דאָס איז איהם געלונגען. צוליעב דעם האָט ריזע אָפּערע געהאַט א זעהר גרויסען ערפאָלג. דאָס פּובליקום האָט איהר אויפגענומען מיט אזא פריידע ווי אלע אַנדערע ווערק פון דעם בעליעבטען קאָמפּאָזיטאָר.

נאָך דיזען נייעם ערפאָלג האָט זיך מעיערבעער וויעדער געגנר־מען ענדיגען „די אַפריקאנערין“. אין דער זעלבער צייט — דאָס איז געוועזען אין 1859 — האָט ער אויך פערפאַסט מוזיקאלישע שטי־קער צו עהרע פון די גרעסטע דייטשע פּאָעטען שיללער און געטהע. אין פּאַריז האָט מען דאַן אָרגאַניזירט אַ הערליכע פעסטליכקייט צו שיללער׳ס אנדענקען און מען האָט זיך געווענדעט צו מעיערבעער׳ן אָנצושרייבען די מוזיק צו די ווערטער פון דעם פּאָעט פּ ע י. ער האָט עס אָנגענומען מיט דעם גרעסטען פערגניגען, און האָט קאָמ־

פּאָנירט א קאנטאטא און א שיללער־מאַרש, וועלכער איז נאכהער געשפּיעלט געוואָרען אין דער גאַנצער וועלט. נאָך דיזען בעריהמ־טען מאַרש האָט ער זיך מיט גרויס בעגייסטערונג, אזוי ווי ער וואָלט געוועזן א יונגערמאַן, גענומען צו קאָמפּאָנירען א רייהע מוזיקאַלישע בילדער אלס אַן אָווערטורע צו דער דראמא „געטהע׳ס יוגענד", וועלכע איז אָנגעשריעבען געוואָרען פון דעם פראנצויזישען דראַמאַ־טורג בלאַז־דע־ביורי און וועלכע האָט געהאַט אַן ערפאָלג אין פּאַריז. ער האָט געוואָלט שאַפען אַ גאַנץ אָריגינעלעס ווערק און אַ מוזיקאַ־לישע פאַנטאַזיע אויף געטהע׳ס פּאָעזיען. ער האָט געוואָלט פאָר־שטעלען, אזוי ווי פאוסט, מאַרגאריטע, מיניאָן, דער וואַלד־קעניג א. ז. וו. טראָגען זיך פאר דעם פּאָעט׳ס אויגען. אָבער ביז יעצט האָט מען נאָך דיזע קאָמפּאָזיציאָנען ניט געשפּיעלט. מעיערבעער האָט זיך ענטזאגט איהר איבערצוגעבען דעם דירעקטאָר פון אָדעאָן טהע־אטער, וואו מען האָט אויפגעפיהרט „געטהע׳ס יוגענד". זי איז פערבליבען צוזאמען מיט דער אָפּערע „יהודית" און איינינע ניט געענדיגטע קאָמפּאָזיציאָנען צווישען די דאָקומענטען, וואָס מעיער־בעער האָט איבערגעלאָזען.

אין 1863 האָט מעיערבעער ענדליך אָנגעפאנגען צו מאַכען פּאָרבערייטונגען צו שטעלען „די אפריקאַנערין", אויף וועלכע ער האָט פיעל מעהר געאַרבייט ווי אויף אירגענד וועלכע פון זיינע גרעסטע ווערק. מיר ווייסען שוין, אז דיזע אָפּערע איז פערצויגען געוואָרען יאָהרען לאַנג. דער קאָמפּאָזיטאָר האָט געוואָלט שאַפען אַן אָפּערע, וואָס זאָל נאָך איבערטרעפען „די הוגענאָטען"; אָבער די קרעפטיגע מוזע מיט דער יוגענדליכער בעגייסטערונג האָט איהם שוין לאַנג פערלאָזען, און ער האָט געמוזט אָפט ענדערן און איבער־ענדערן די אריעס. עס איז בעוואוסט, אז ער האָט געאַרבייט מיט גרויס חשק און פריידע צו שענקען דער וועלט אַן אָפּערע, וואָס זאָל בלייבען זיין קרוינונגס־ווערק; אָבער ער האָט ניט דערלעבט איהר אַליין צו שטעלען. וויסענדיג גאַנץ גוט, אַז נאָך אַ גרויסע אָפּערע וועט ער שוין ניט זיין אים שטאַנד צו שאַפען אויף דער עלטער, ווען ער איז נאָך דערצו אָפט קראַנק געוואָרען, האָט ער געוואָלט

אויפפיהרען „די אפריקאַנערין“ מיט דעם גרעסטען גלאַנץ. כמעט א גאנצען יאָהר האָט ער געזוכט פאַסענדע ארטיסטען. ווען ער האָט אַזעלכע געפונען, און מען האָט שוין אָנגעפאַנגען צו שטודירען און רעפּעטירען די אָפּערע, האָט ער איהר געשאָנקען זיין צווייטען פאטערלאַנד צום אנדענקען. „די אפריקאַנערין“ איז אזוי געוואָרען דאָס אייגענטהום פון פראנצויזישען פאָלק.

זיין טויט און גלענצענדע טרויער־פּראָצעסיאָן אין פּאַריז און בערלין.

נאָך אין רעכטען מיטען פון די לעצטע רעפּעטיציעס איז ער אַזוי קראַנק געוואָרען, אַז די דאָקטוירים האָבען באַלד אויפגעגעבען די האָפנונג אויף זיין ערהאָלונג. ער איז אויסגעגאַנגען ווי אַ ליכט; אָבער אפילו אַ פּאָר טעג פאַר'ן טויט האָט ער נאָך דערצעהלט, וואָס פאַר מוזיקאַלישע קאָמפּאָזיציאָנען ער וועט אויספיהרען, ווען ער וועט געזונד ווערען. די דאָקטוירים האָבען איהם אויפגעמונטערט און געטרייסט מיט האָפנונגען, אָבוואָהל זיי האָבען גוט געוואוסט, אַז זיינע שטונדען זיינען געצעהלטע. כמעט ביז דער לעצטער מי־נוט איז ער געבליבען ביי'ן פולען פערשטאַנד. דעם 2טען מאַי, 1864, האָט ער פערלאָזען די וועלט, וועלכע ער האָט בעצויבערט מיט זיין מוזיק. טראָץ זיינע פיזישע שוואַכקייטען, אָפטע קראַנק־הייטען און שטענדיגע אויפרעגונג, האָט ער דערלעבט ביז אַן אַלטער פון 73 יאָהר. לעבען זיין טויטענבעט האָט ער איבערגעלאָזען אַ בריעף, אין וועלכען ער האָט געבעטען, אַז זיין קערפּער זאָל בלייבען ליגען פיער טעג ביז די בעערדיגונג, ווייל ער האָט זעהר מורא גע־האַט, טאָמער וועט מען איהם גאָר בעגראָבען לעבעדיגערהייט. זיין לעצטען ווילען האָט מען הייליג אויסגעפיהרט, און די איינוואָהנער פון פּאַריז האָבען געהאַט די געלעגענהייט צו זעהען דעם אויסגע־צעהרטען גוף פון דעם אונשטערבליכען קאָמפּאָזיטאָר. מאַסען מענ־שען זיינען געקומען אָבגעבען דעם לעצטען כבוד זייער געליעבטען אָפּערען־קעניג.

אַ הערליכע לויה האָט מען געמאַכט אין פּאַריז. דער בריטער און פּראַכטפאָלער בולוואַר שאַן־זעליזע (עליסעער פעלדער) איז פער־נומען געוואָרען פון רעפּוטאַציאָנען פון קאָנסערוואַטאָריעס, טהע־אַטערס, מוזיקאַלישע געזעלשאַפטען, און ריעזיגע מאַסען האָבען פערנומען די טראָטואַרען פון אַלע גאַסען, דורך וועלכע די טרויער־פּראָצעסיאָן האָט זיך געצויגען ביז דעם נאָרד־וואָקזאַל, פון וואַנען

מען האָט דעם קערפּער אָבגעפיהרט נאָך בערלין, ווייל מעיערבעער האָט אָנגעזאָגט, אז מען זאָל איהם בעערדיגען לעבען דעם קבר פון זיין געליעבטער מוטער. דער טרויער־וואָגען איז געווען בעציערט מיט שטערען און אָרדענס, וועלכע דער קאָמפּאָזיטאָר האָט געקראָגען פון אלע מלכים אין דער ציוויליזירטער וועלט. עטליכע קארע־טען פול מיט די טהייערסטע בלומען האָבען זיך געצויגען נאָך דעם טרויער־וואָגען.

פּאַראוים איז געגאַנגען דער גראַנד־ראַבינער פון פּאַריז מיט מיטגליעדער פון דער אידישער קאָנסיסטאָריע. נאָך דעם טרויער־וואָגען האָבען געפאָלגט רעפּוטאַציאָנען מיט זייערע פלאַגען, קינסט־לער, שריפטשטעלער, א מאַסע פערעהרער און מיליטער מיט אָר־קעסטערס, וועלכע האָבען געשפּיעלט די מאַרשען פון מעיערבעער׳ס אָפּערעס. אין איין אָרט פון די גרויסע פּאַריזער בולווארען איז צו־געקומען א דעפּוטאַציאָן פון דאַמען און האָט ארויפגעלייגט אויפ׳ן ארון בלומענקראַנצען. דער ריעזיגער וואָקזאל איז געווען בעצויגען אין טרויער. אין מיטען פון דעם גרויסען זאַאל איז אויפגעשטעלט געוואָרען א מזבח מיט א ברענענדען פאַקעל. די ווענד זיינען גע־ווען בעציערט מיט שילדען, אויף וועלכע עס זיינען אָנגעשריעבען געווען די נעמען פון מעיערבעער׳ס ווערק. אַרום דעם מזבח זיינען אויפגעבויט געוואָרען טריבונען מיט פּלעצער פאַר די העכסטע בע־אַמטע פון שטאָדט, פאַר מיניסטערס, סענאַטאָרען, דעפּוטאַטען און די נעהנטסטע פריינד פון דעם קאָמפּאָזיטאָר, דאַרונטער אויך זיין פרוי און טעכטער. נאָך תפילות אין העברעאיש און פראנצויזיש האָבען פערטרעטער פון דער רעגיערונג און אקאַדעמיעס געהאַלטען ריהרענדע רעדעס. דער הויפּטרעדנער איז געווען דער מיניסטער און אַקאַדעמיקער עמיל אָליוויע.

„די פראנצויזישע נאַציאָן בעוויינט דאָ איהר אָנגענומענעם זוהן, מיט וועלכען זי האָט זיך אזוי פיעל יאָהרען געפרעהט,“ האָט ער געזאָגט. „לאָמיר פון גאַנצען הארצען בענשען די בעגייסטערטע מענשען, וועלכע פערטיעפען זיך אין זייער קונסט און טראָגען זיך אוועק אין די העכסטע קרייזען, פון וואַנען זיי שיקען אראָב ליעדער

פון פריעדען און טרייסט אין דער צייט, ווען מיר מאַכען דורך אַ ביטערען קאמפף פאר עקזיסטענץ. ניט נאָר בעגיסען זיי אונזער אָבגעמאַטערטען גייסט מיט ערפרישענדע טוי, זאָנדערן דיענען אויך אַלס פערמיטלער צווישען נאַציאָנען. אינטערעסען צוטהיילען פעלקער, פערעהרונג פון זשעניען פעראייניגט זיי. פראָפעטישע מעלאָדיען זאָגען פאָראויס דעם זיעג פון מענשליכקייט..."

ווען דער קערפער פון דעם אונשטערבליכען קאָמפאָזיטאָר איז געבראכט געוואָרען אין בערלין, האָבען מאַסען מענשען בעלאַגערט דעם וואָקזאל. בערלין האָט ניט געוואָלט אָבשטיין פון פּאַריז אין אָבגעבען כבוד דעם אָפּערן־קעניג, וואָס איז געבאָרען געוואָרען אין איהר שויס. די בעערדיגונגס־צערעמאָניעס זיינען דארום אויסגעפיהרט געוואָרען מיט גרויסע פּאַראַדען און לוקסוס. פון גאַנץ דייטשלאַנד זיינען געקומען דעפּוטאציאָנען פון אַלערליי מוזיקאַלישע געזעלשאַפטען. צווישען די פערעהרער אין דער טרויער־פּראָצעסיאָן זיינען אויך געווען מיטגליעדער פון דער קעניגליכער פאַמיליע און געזאנדטע פון אַלע אייראָפּעאישע לענדער. ווילענדיג אָדער ניט ווילענדיג האָבען זיינע ביטערסטע דייטשע קריטיקער געמוזט שוויי־גען. יעצט האָבען זיי שוין קיין אינטערעס געהאַט איהם צו בע־קעמפפען און פיעלע פון זיי זיינען צוגעשטאַנען צו דעם כאָר פון לויבגעזאַנגען אין אלע לענדער, וואו זיינע אָפּערעס זיינען נאָר גע־שפּיעלט געוואָרען.

אַ קורצע צייט נאָך דער בעערדיגונג האָט מען צו מעיערבעער'ס עהרע אראנזשירט א גרויסארטיגען קאָנצערט מיט לעבעדיגע ביל־דער פון אַלע העלדען און העלדינען פון זיינע אָפּערעס. אין מיטען פון דער סצענע איז געשטאַנען זיין ביוסט מיט קראַנצען פון לאָרי־בער־בלעטער. אין פיעלע שטעדט, אויסער פּאַריז, בערלין און מיי־לאַן, האָט מען געמאַכט עקסטרא פאָרשטעלונגען צו זיין אנדענקען.

„די אפרעקאַנערין".

ערשט א יאָהר נאָך זיין טויט האָט מען אין פּאריז אויפגעפיהרט „די אפריקאַנערין". זי האָט געהאַט אזא ריעזיגען ערפאָלג, ווי די „הוגענאָטען" און „דער פראָפעט". ניט נאָר אין פראַנקרייך און איטאַליען האָט זי געווּמען דעם עולם, זאָנדערן אויך אין דייטשלאַנד און ענגלאַנד. אין א קורצע צייט האָט זי געמאַכט א רייזע איבער דער וועלט מיט א זעלטענעם טריאומף.

מעיערבעער האָט ניט געקענט ערווארטען א גלענצענדערן ערפאָלג פאר זיין לעצטע אָפּערע, וועלכע ער האָט זיך געקליבען צו ענדיגען אין פערלויף פון אונגעפעהר צוואַנציג יאָהר. ווידער האָט זיך זיין מוזיקאַלישער זשעניע פערבונדען מיט סקריב'ס האַלב־היסטאָרישע, האַלב־פאַנטאַסטישע, אָבער שטענדיג דראמאַטישע און לעבהאַפטע ליברעטאָס. דער היסטאָרישער פאַקט פון „דער אפריקאַנערין" איז די רייזע פון דעם פּאָרטוגעזער ים־פאָהרער וואַס־ דע־גאַמא צו ענטדעקען א וועג נאָך אינדיען. ווי בעקאַנט, האָט ער דיזען וועג ענטדעקט ארומפאָהרענדיג גאַנץ אפריקא אין 1598. אָבער אַלע אנדערע איינצעלהייטען אין סקריב'ס ליברעטאָ האָבען גאָר ניט צו טהאָן מיט דער געשיכטע. עס איז א פאַנטאַסטישער ראָמאַן. סעליקאַ, אַ קעניגין פון אַן אינזעל לעבען אינדיען, שטעלט עס פאָר די אַפריקאַנערין. צוזאַמען מיט נעלוסקא, איהרען אַן אונטערטהאַן, וועלכער ליעבט זי מיט א ווילדע ליידענשאַפט, ווערט זי אויף אַן אונבעקאַנטען אופן פערשלעפּט נאָך אפריקא, וואו זיי פאַלען אַריין אין וואסקאָ־דע־גאַמאס הענד אַלס שקלאַווען. אַזוי ווי זיי זיינען גאָר ניט עהנליך צו די נעגערן, זאָ דענקט דער פּאָרטוגעזער ים־פאָהרער, אז זיי קומען פון אינדיען. דאָס פערשטאַרקט זיין גלויבען, אז מען קען צוקומען צו אינדיען מיט אַ שיף אויף א גאַנץ אנדערן וועג ווי קאָלאָמבוס האָט געפּלאַנעוועט, ווען ער האָט זיך א לאָז געטאָן איבער דעם אטלאַנטישען אָקעאַן און האָט אין מיטען וועג זיך אָנגעשטויסען אויף א נייע וועלט — אמעריקא.

וואסקא־דע־גאמא קומט דאַן צוריק נאָך ליסאבאָן מיט זיינע צוויי זאָנדערבאַרע שקלאַווען פון אַן אונבעקאַנטע לאַנד און ווענדעט זיך צו דער רעגיערונג מיט א ביטע מען זאָל איהם געבען שיפען פאַר זיין געוואַגטע רייזע; נאָר אָנשטאָט שיפען קריגט ער אַ פּלאַץ אין די פינסטערע קעלערען פון דער אינקוויזיציאָן, וועלכע ערקלערט זיין פּלאַן פאַר א גאָטלאָזען, א טייוועלשען. מען שפּאַרט איהם איין צוזאמען מיט זיין פּאָאַר שקלאַווען. דערביי צייגט זיך אַרויס, אַז די אַפריקאַנערין סעליקא איז שטערבליך פערליעבט אין איהר הערר, וועלכער ליעבט גאָר די שעהנע אינעסע, די טאָכטער פון א פּאָרטוגעזער אדעליגען.

אין דער צייט, ווען ער האָט געמאַכט זיינע רייזען אין אפריקא, האָט מען אין פּאָרטוגאַל פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז ער איז אומגעקומען און זיין שיף איז געזונקען. דאַרום האָט אינעסע'ס פּאָטער ביי איהר גע'פּועל'ט, אַז זי זאָל חתונה האָבען מיט אַ געוויסען דאָן פּעדראָ. אָבער זי האָט איהם אזוי ליעב, אז זי ווענדעט אָן אַלע איהרע קרעפטען איהם ארויסצורייסען פון דער אינקוויזיציאָן. דאָס געלינגט איהר ענדליך און זי געהט אוועק צוזאמען מיט איהר מאַן אין דער תפיסה, וואו וואסקאָ־דע־גאמא שמאַכטעט, אום איהם אָנצוזאָגען די פּרעהליכע בשורה. ווען זי דערזעהט די שווארצהן'עווריגע סעליקא, ווערט זי אייפערזיכטיג; נאָר וואסקא־דע־גאמא שענקט איהר זיין פּאָאַר שקלאַווען, אום איהר צו בערוהיגען. אין דער זעלבער צייט דערוויסט ער זיך, צו זיין גרעסטער פערצווייפלונג, אז זיין אינעסע איז שוין אַ פערהייראַטהע פרוי.

איהר מאַן בענוצט זיך דערווײלע צו קריגען וואסקאָ־דע־גאַמא'ס פּלענער און קאַרטען, און אזוי ווי ער האָט א גרויסען איינפלוס אין קעניגליכען הויף, קריגט ער דריי שיפען און אַן ערלויבניס צו זוכען א וועג נאָך אינדיען. ער נעהמט מיט זיין פרוי און די געשאָנקענע פּאָאַר שקלאַווען אין וועג. נאָר נעלוסקא, וועלכער פיהרט די שיפען, ווייל ער וויים דעם וועג, זוכט נאָר אומצוברענגען די אייראָפּעער, אום סעליקא זאָל פערגעסען אָן איהר געליעבטען. ער קירעוועט אזוי די שיפען, אז צוויי פון זיי געהען אונטער ניט

ווייט פון די ברעגעס פון זיין פאטערלאנד. די איבערגעבליבענע דריטע שיף בעשליסט ער צו פיהרען צו זיין היימאטה, אום זי זאָל אונטערגעהן ניט ווייט פון א שטורמדיגען אָרט, וואו עס וועט איהם ניט שווער זיין צו רעטען זיך און זיין געליעבטע סעליקא.

אָבער אין דער מינוט, ווען די שיף נעהנטערט זיך צום געפעהרליכען אָרט און נעלוסקא מיינט שוין, אז אָט איז ער בעפרייט פון די אייראָפּעער און וועט בלייבען מיט זיין סעליקא, בעווייזט זיך פלוצלונג וואסקאָ־דע־גאמא'ס שיף. ווי נאָר ער איז בעפרייט געוואָרען פון דער אינקוויזיציאָן, האָט ער אויספערקויפט זיין גאנצען פערמעגען און אויף אייגענע הוצאות איינגעריכטעט א שיף, מיט וועלכער ער איז אָבגעפאָהרען שנעל, אום איבערצויאָגען זיין געמיינעם געגנער. דאָך, ווען ער דערזעהט, אז דאָן פּעדראָ'ס שיף איז אין געפאהר צושלאָגען צו ווערען אָן די שטיינער אונטער'ן וואַסער אין דעם שטורמדיגען אָרט, וואוהין נעלוסקא פיהרט איהר, לאָזט ער זיין שיף שנעלער, אום אָנצוזאָגען זיין געגנער וועגען די געפאהר; אָבער עס געלינגט איהם ניט צוצוקומען אין צייט, און די שיף קריכט ארויף אויף א שטיין. אין דער זעלבער מינוט כאפּען זיך ארויף א סך אינדוסען אויף ביידע שיפען און פאנגען אַלע אייראָפּעער.

ווען זיי דערקענען זייער קעניגין סעליקא, ווערען זיי מלא שמחה. אום צו רעטען וואסקאָ־דע־גאמא, ערקלעהרט זי איהם פאַר איהר מאַן. גראדע ווען מען פראַוועט אין איהר פּאַלאַץ די חתונה צערעמאָניע, דערהערט וואסקאָ־דע־גאמא טרויעריגע טענער. דאָס זינגט אינעסע, וועלכע איז פעראורטהיילט געוואָרען פון די בראַמינען פאַר א קרבן צו די געטער. ער ווערט פערצווייפעלט, זיין ליעבע צו אינעסען ווערט אויפגעפלאַמט, און סעליקא, וועלכע בעמערקט עס, ווערט מיט א מאָל אַזוי גוטהערציג, אז זי אָפּפערט אויף איהר אייגענע ליעבע און הייסט בעפרייען אינעסען. אָנפאַנגס וויל זי נעהמען בלוטיגע ראַכע פון וואַסקאָ־דע־גאמא, אָבער שליסליך הייסט זי איהר טרייען נעלוסקא אַוועקפיהרען דעם פּאָרטוגעזער קאַפּיטאַן מיט אינעסע'ן, וועמעס מאַן איז געטויטעט גע־

וואָרען פון די אינדוסען, אויף א שיף, אז זיי זאָלען קענען צוריק־פאָהרען נאָך זייער פאטערלאנד. נאַטירליך, נעלוסקא טהוט עס מיט דער גרעסטער פרייד, האָפענדיג, אז יעצט וועט סעליקא גע־הערען צו איהם; אָבער ער האָט א ביטערען טעות. זי פיהלט זיך אַזוי נידערשלאָגען, איז אין אַזאַ פערצווייפלונג, אז זי זעצט זיך אונטער א גיפטיגען בוים אויף א בארג, פון וועלכען זי קען זעהען די אָפפאָהרענדע שיף, און אָטהעמט דעם גיפטיגען גערוך פון בוים, ביז זי פאַלט טויט גראדע אין דער מינוט, ווען פון דער שיף הערט זיך א קאַנאָנען־שיסעריי אלס צייכען, דאָס מען איז ארויס פון פאָרט.

אָט דאָס איז דער מעלאָדראמאַטישער אינהאַלט פון מעיער־בעער'ס לעצטע אָפּערע. סקריב איז געצוואונגען געווען אזוי פיעל מאָל צו ענדערען די ליברעטאָ, אז פיעלע ערטער קלעפען זיך אפילו ניט. די סצענישע עפעקטען, די גלענצענדע מוזיק און בעזאָנדערס איינינגע מערקווירדיג פיינע און ריהרענדע אריען האָבען פערדעקט און פערדעקען נאָך ביז יעצט פיעלע חסרונות פון „דער אפריקאנע־רין". דארום האָט דיזע אָפּערע שטענדיג אַן ערפאָלג, ווען און וואו מען שפיעלט איהר. זי איז אָנפאַנגס געווען אַזוי לאַנג, אז מען האָט איהר ניט געקענט ענדיגען שנעלער ווי אין זעקס שטונדען צייט. מען האָט איהר דארום געמוזט פערקירצען און אויפפיהרען אין דער פאָרמע ווי מען קען עס יעצט זעהען אין א גוטען אָפּערן־טהעאַטער. אָבער צוליעב דעם האָט זי פערלאָרען א סך אין דעם צוזאמענהאַנג פון איהרע טהיילען, וועלכע זיינען אַזוי אויך געווען שוואַך צוזאמענגעפלאָכטען.

דער פאַקט, אז „די אפריקאַנערין" ציהט נאָך יעצט א גרויסען פובליקום, בעווייזט אם בעסטען, וואָס פאר א קראַפט מעיערבעער האָט געהאַט אין דראמאַטישע מוזיק און וואָס פאר א גרויסער מייסטער ער איז געווען אין אָפּערעס.

.14

מעיערבעער אַלס מענש און אַלס קאָמפּאָזיטאָר.

צום שלום וועלען מיר זאָגען א פּאָאָר ווערטער וועגען זיין צואה, ווייל זי צייגט, אז דער געניאלער קאָמפּאָזיטאָר איז אויך געווען אַן ערעלער מענש. זיין פּערמעגען איז ניט געווען אזוי גרויס, ווי מען האָט עס גערעכענט, ווייל זיינע אָפּערען האָבען איהם געקאָסט א סך געלד און זיין פאמיליע האָט געלעבט זעהר רייך. דאָך האָט ער איבערגעלאָזען 10.000 טהאַלער אלס א פאָנד פאר יונגע קאָמפּאָזיטאָרען צו בעזוכען איטאַליען. פאַר די ליעבהאָבער פון דראַמאַטישע קונסט אין פאַריז און פאר די פאַריזער מוזיקאַלישע געזעלשאַפט האָט ער אָבגעזאָגט צו 10.000 טהאַלער. פיעלע האָספּיטאלען און וואָהלטהעטיגע אנשטאַלטען האָט ער געשאָנקען צו 1000 און 500 טהאַלער. ביי'ן לעבען האָט ער ניט איינמאָל געהאָלפען אָרימע ארטיסטען און שרייבערס. אויף זיך זעלבסט האָט ער געזשאַלעוועט, און פיעלע האָבען איהם דאַרום געהאַלטען פאר א קאַרגען; אָבער ער האָט זיך קיינמאָל ניט אָבגעזאָגט צו העלפען נויטבעדירפטיגע, בעזאָנדערס פּאָעטען.

ווען מען פלעגט איהם פרעגען, וואַרום ער האַלט ניט א קאַרעטע פאר זיך און קימערט זיך אפילו ניט וואָס זיין פּאַלטאָ איז אויסגעטראָגען, פלעגט ער ענטפערן: „פריהער פאר אלץ בין איך אַן ארטיסט און בין אויף שטאַלץ, וואָס נאָך אַלס 7־יעהריגער אינגעל וואָלט איך געקענט זיך ערנעהרען מיט מיין קונסט. אין בערלין האָב איך א וואָהנונג נאָך מיין פערמעגען און דאָ וויל איך ניט איבערגלענצען מיינע אָרימע קאָלעגען דורך שפּיעלען די ראָליע פון א גביר.“

ווי ווייט ער איז אין גאַנצען געווען אָבגעגעבען צו מוזיק, קען מען זעהן פון פאָלגענדע ווערטער פון היינריך היינע:

„די ליעבע צו קונסט איז געוואָרען אַזאַ ליידענשאַפטליכע ביי אונזער גרויסען מאַעסטראָ, אז זיינע פערעהרער האָבען מורא פאר זיין געזונד. צו דיזען קאָמפּאָזיטאָר איז ווירקליך צוגעפּאַסט די

אָריענטאַלישע מעשה וועגען די וואַקסענע ליכט, וואָס געהט אַליין אויס, ווען זי שיינט פאַר אַנדערע. ער איז אָבער דער ביטערסטער פיינד פון פאַלשע קלאַנגען, גערויש, געוואַלדען. מען דערצעהלט זעהר קאָמישע געשיכטען וועגען זיין האַס צו קעץ און זייערע קאָנצער־טען. ווען א קאַץ וואָלט נור אריינגעקומען אין זיין וואָהנונג, וואָלט ער אַנטלאָפען אָדער געפאַלען אין אונמאַכט. איך בין זיכער, אַז מעיערבעער וואָלט זיך מקריב געווען פאַר א מוזיקאַלישע נאָטע, ווען מען וואָלט עס דאַרפען, גראַדע ווי אַנדערע פאַר זייער רעליגיאָן. איך דענק נאָך, אַז ווען ביי דעם לעצטען געריכט אין הימעל וואָלט א מלאך דערלאַנגט א פאַלשען טרומייטער, וואָלט מעיערבעער גע־בליבען ליגען אין זיין קבר און ניט אויפגעשטאַנען צו תחית המתים.“

וועגען זיין מוזיק קען מען אין אַלגעמיין זאָגען, אַז זי געהערט ניט צו קיין שולע און צו קיין נאַציאָן. זי איז דער פּראָדוקט פון אַן אַלוועלטליכען זשעניע מיט אַלע איהרע מעלות און חסרונות. ער וואָלט פיעלייכט געבליבען א דייטשער קאָמפּאָזיטאָר, ווי ער האָט עס אָנגעפאַנגען, ווען ער וואָלט ניט עטליכע מאָל פעריאָגט געוואָ־רען פון זיין פאטערלאַנד דורך די ביטערע אַטאַקעס פון די קריטי־קער. די פראַנצויזען רעכענען איהם פאַר זייער קאָמפּאָזיטאָר און שטאָלצירען מיט איהם. געוויסער מאַסען האָבען זיי רעכט, דען נאָר אין פראַנקרייך, וואָס איז געוואָרען זיין צווייטעס פאטערלאַנד, און אונטער דעם איינפלוס פון פראַנצויזישע מוזיק, קונסט און לעבען האָט ער אין פולסטען גלאַנץ ארויסגעוויזען זיין טאַלאַנט ; אָבער זיין ערציהונג איז דאָך געווען א דייטשע און ער האָט לאַנג געלעבט און געשטודירט אין איטאַליען, שוין ניט ריידענדיג פון דעם, דאָס אין זיינע אָדערן האָט געפלאָסען אידישע בלוט.

פיעלע פון זיינע געגנער, בעזאָנדערס ריכאַרד וואַגנער, וועלכער איז זיכער געווען א גרויסער קאָמפּאָזיטאָר, אָבער אויך א זעהר מיאוס׳ער כאַראַקטער, האָבען איהם געזוכט אויך צו ערנידריגען דערמיט, וואָס ער האָט אויסגעדריקט אין זיינע אָפּערעס אידישע מוזיק. ווען דאָס וואָלט געווען אמת, וואָלט זיך מעיערבעער גאָר

ניט געדארפט שעהמען מיט אידישע מוזיק. שעהמען האָט זיך געדארפט דער אנטיסעמיטישער וואגנער, דען אין דער צייט, ווען ער האָט זיך געגוויטיגט אין מעיערבעער׳ס אונטערשטיצונג, האָט ער צו איהם געשריעבען: „האָכגעשעצטער מאַעסטראָ“ און האָט מיט גרויס דאנקבארקייט גענומען ביי איהם די רעקאָמענדאציאָנען, און נאכהער, ווען ער איז געוואָרען אונאבהענגיג, האָט ער איהם אויף דער נידריגסטער ארט אויסגעזידעלט אין זיין אנטיסעמיטישען ביכעל: „דאָס יודענטהום אין מוזיק“. ער האָט עס אויך געטהאָן ווי א פייגלינג, דען ער האָט מורא געהאט צו דערמאָנען מעיערבעער׳ס נאָמען.

מיר וועלען ענדיגען מיט די ווערטער פון אנטאָן רובינשטיין, דעם געניאלען אידישען קאָמפּאָזיטאָר אין רוסלאנד:

„מעיערבעער איז געוואָרען א טיפּ פון דער גרויסער פראנצויזישער אָפּערע. דיזער קאָמפּאָזיטאָר איז צו פיעל אויפגעהויבען געוואָרען ביז׳ן הימעל אין פראנקרייך און צו פיעל ערנידריגט געוואָרען פון ערנסטע קריטיקער אין דייטשלאנד. עס איז אמת, ער איז ניט אָהן פעהלערען אין זיין קונסט; אָבער פיעלע מוזיקאנטען, וואָס טרעטען ארויס געגען איהם, וואָלטען זעהר צופריעדען געווען, ווען זיי וואָלטען אין שטאנד געווען איהם נאָכצומאכען.“

ע נ ד ע.

קאטאלאג

פון דער

אינטערנאַציאָנאַלער ביבליאָטהעק פערלאַג קאָמפּ.

		פרייז.
פיליפּ קראַנץ,	קולטור געשיכטע, 3 בענדער, 1000 זייטען, 100 בילדער, שיין געבונדען, פרייז יעדער באנד	75 ס.
" "	דיא געשיכטע פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציאָן, 3 טהיילען אין איין באנד, שיין געבונדען	" 75
" "	יציאת מצרים, מיט איין קארטע פון מצרים	" 15
" "	אַריסטאָטעל, זיין ביאָגראפיע	" 10
" "	וואָס הייסט נאַציאָן — זיינען אידען אַ נאַציאָן?	" 10
י. גארדין,	גאָט, מענש און טייוועל, דראמע אין 4 אקטען	" 25
" "	וואָלטער, זיין ביאָגראפיע	" 10
דר. קאספּע,	מעכאַניקע, נאך סיר אייזאק ניוטאָן	" 10
" "	אַסטראָנאָמיע " " "	" 15
" "	אָנפאַנג פון כעמיע	" 15

פרייז.

מ. באראנאוו, דער מענש און דיא נאטור.........10 "

ל. טאלסטאי, פּאַטריאָטיזמוס און רעגירונג, 05 "

" " דער איינציגער מיטעל............05 "

ביידע בראָשורען איבערזעצט פון מ. ק א ט ץ.

מאקסים גארקי, ערציילונגען, איבערזעצט פון ח. אלעקסאנדראָוו.......................15 "

ח. אלעקסאנדראָוו, טאָלסטאָי, זיין ביאָגראפיע 10 "

ב. פייגענבוים, רמב״ם, זיין ביאָגראפיע...............10 "

מ. וויערניק, רב סעדיה גאון, זיין ביאָגראפיע...10 "

מ. פרומקין, ר׳ ישראל בעל שם טוב, זיין ביאָגראפיע.........................10 "

מאררים ראָזענפעלד, געזאַמעלטע ליעדער פון מאָררים ראָזענפעלד, 337 זייטען, אילוס-טרירט, שעהן געבונדען, פרייז...............$1.00

פיליפ קראַנץ, אַמעריקאַ פאַר קאָלומבוס, א קולטורגעשיכטליכע נאכפארשונג, 169 זייטען מיט 44 צייכנונגען, שיין געבונדען, פרייז..................50 ס.

פ. וויערניק, דער ווילנער גאון, זיין ביאָגראפיע 10 "

ד. מ. הערמאלין, יצחק בער לעווינזאָהן, זיין ביאָגראפיע.. .... 15 "

פרייז

פיליפ קראַנץ, ברוך ספינאָזא, זיין לעבען און
זיין פילאָזאָפיע........................15ס.

" " שבתי צבי, זיין ביאָגראפיע......15 "

" " יאזעפוס פלאוויוס, זיין ביאָגראפיע 15 "

" " בר־כוכבא, זיין ביאָגראפיע......15 "

" " לעססינג און מענדעלססאָהן,
זייער לעבען, שריפטען און טהעטיג־
קייט. 185 זייטען...................25 "

מאררים ראזענפעלד, היינריך היינע,
זיין ביאגראפיע, 85 זייטען..........15 "

דוד פינסקי, ערצעהלונגען, צוויי בענדער,
546 זייטען, פרייז יעדער באנד....50 "

" " זרבבל, ערצעהלונג.............05 "

דר. ש. פעסקין, סטרייקס און זייער ניצ־
ליכקייט פיר דיא ארבייטער..05 "

צו אדרעססירען:

The International Library Pub. Co.,

23 Duane St., New York, U. S. A.